

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutus
Laskentatoimi

Niklas Tamper

Sijoittamisen aloittaminen eri-ikäisenä

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Niklas Tamper

Sijoittamisen aloittaminen eri-ikäisenä, 41 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutus

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2019

Ohjaaja: yliopettaja Heikki Sintonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö käsittelee sijoittamisen aloittamista eri-ikäisenä. Lisäksi käydään läpi syitä, miksi sijoitetaan ja kohteita, mihin voi sijoittaa. Tavoitteena opinnäytetyössä on luoda erilaiset sijoittajatyypit ja näyttää konkreettisesti, miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman nuorena. Tavoitteena on tehdä näistä sijoittajatyypeistä mahdollisimman todenmukaiset.

Teoriaosuus koostuu eri sijoitustavoista, järkevästä sijoittamisesta ja eri sijoituskohteista. Empiriaosuudessa käydään laskelmien kautta läpi, kuinka sijoittaminen eri-ikäisenä vaikuttaa sijoitusten lopputuottoon. Tietoa teoriaosuutta varten on kerätty alan kirjallisuudesta, internetlähteistä ja pankkien ja tilastokeskuksen tilastoista. Empiriaosuuteen taas tietoa haettiin kyselylomakkeilla ja alan lehdistä. Kyselyyn vastanneet olivat pankki- ja sijoitusalan henkilöstöä sekä liiketalouden opiskelijoita. Alan lehdistä löytyi haastatteluita, joita hyödynnettiin sijoitustyyppinä tehdessä.

Työssä tehtiin 4 erilaista, mahdollisimman realistista tilannetta, jossa sijoittaminen aloitetaan, sekä yksi tilanne, missä kaikilla on sama lähtötilanne, mutta eri sijoitushorisontit. Laskelmissa keskitytään pitkäaikaiseen sijoittamiseen. Tämän kaltaisen sijoittamisen avulla saadaan konkreettista tietoa, kuinka korkoa korolle -ilmiö avustaa tämäntyyppisessä sijoittamisessa. Lisäksi pohditaan, miten sijoittamista kannattaa seurata ja millaisia päätöksiä kannattaa tehdä. Sijoittajan on myös otettava riskit huomioon, eikä saa pelästyä, mikäli sijoitukset eivät tuota aluksi.

Asiasanat: sijoittaminen, ikä, riski

Abstract

Niklas Tamper

Beginning to Invest in Different Ages, 41 pages, 2 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Mr Heikki Sintonen, Principal Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The thesis addresses how to start investing at different ages. In addition, reasons are studied why investing has begun and what items there are to invest in. The objective of this thesis is to design different investortypes and to show, why it is best to start investing as young as possible. The goal is to make these investor types as real as possible.

The theoretical part consists of different types of investing, reasonable investing and different investment items. In the empirical part, it is shown how investing at different ages influences the final return on investments. This is done through calculations. Information on the theoretical part has been gathered from the literature, internet sources and statistics of banks and Statistics Finland's statistics. In the empirical part, information was sought through interview forms and magazines. The interviewees were banking and investment personnel, and business students. There were interviews in the magazines and these were also used in the making of investment types.

As a result, four different investment types were created and one scenario, where everyone has the same starting position, but the investment horizon is different. These are as realistic as possible. And these types showcase when investing has begun. The calculations focus on long-term investing, and this kind of investing provides tangible information on how the compound interest contributes to this type of investment. In addition, ways how to follow the investments are studied and what kind of decisions should be made. The investor must also take the risks into account and not be frightened if the investments do not start to output immediately.

Keywords: investing, age, risk

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tausta ja tavoite	5
1.2	Rajaukset.....	5
1.3	Tutkimuksen menetelmä ja tutkimuskysymykset	6
1.4	Rakenne	6
2	Sijoittaminen	7
2.1	Sijoitussuunnitelma.....	7
2.2	Sijoittamisen teoriat	8
2.2.1	Portfolioteoria	8
2.2.2	Capital Asset Pricing Model (CAPM).....	10
2.2.3	Tehokkaat markkinat.....	11
2.2.4	Osakkeen hinta	11
3	Sijoituskohteita.....	13
3.1	Pankkitalletukset.....	13
3.2	Rahamarkkinasijoitukset	14
3.3	Joukkolainat.....	15
3.4	Osakesijoittaminen	15
3.5	Sijoitusrahastot	16
3.6	Sijoittaminen vakuutusyhtiöiden kautta.....	17
3.7	Kiinteistösiijoittaminen	17
4	Sijoittamisen aloitusajankohdan vaikutus sijoitusten tuottoon.....	18
4.1	Kyselyt	18
4.2	Syyt aloittamiselle	19
4.3	Sijoituskohteet ja -summa.....	20
4.4	Sijoitushorisontti ja riskit.....	20
4.5	Alan lehdet.....	22
5	Eri-ikäisenä aloitettu sijoittaminen.....	24
5.1	Kyselyjen analysointi.....	25
5.2	Syntymästä aloitettu sijoittaminen.....	26
5.3	Nuorena aloitettu sijoittaminen.....	28
5.4	Työelämän alussa aloitettu sijoittaminen	30
5.5	Sijoittamisen aloittaminen myöhemmällä iällä.....	32
5.6	Sijoittamisen aloittaminen eri-ikäisenä.....	34
6	Pohdinta ja yhteenveto	37
	Lähteet.....	41

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake yksityishenkilö

Liite 2 Kyselylomake sijoitusalan henkilöstö

1 Johdanto

1.1 Tausta ja tavoite

Opinnäytetyön aiheena on sijoittamisen aloittaminen eri-ikäisenä. Aiheesta on tehty aiemmin yksi opinnäytetyö, joka keskittyy sijoittamisen aloittamiseen eri elämänvaiheissa. Kyseessä on Niko Punkkisen tekemä opinnäytetyö nimeltään ”Sijoittamisen aloittaminen eri elämänvaiheissa” (Punkkinen 2015). Aiheet liittyvät toisiinsa läheisesti, mutta toisessa näkökulmana on sijoittajan henkilökohtainen tilanne ja tässä opinnäytetyössä sijoittajan ikä ja varsinkin sijoittajan ikä sijoittamisen aloitushetkellä.

Tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, kuinka nuorena aloitettu sijoittaminen tuottaa paremmin kuin myöhemmällä iällä aloitettu sijoittaminen. Eri sijoitustyypeissä otetaan huomioon henkilöiden ikä, sijoitusten hajauttaminen, sijoitussumma ja sijoitushorisontti. Jokaisessa tilanteessa sijoitushorisontti on erilainen, koska työssä keskitytään juuri siihen, kuinka ikä ja aloitusajankohdan aikaisuus vaikuttavat sijoitusten lopputuottoon. Lisäksi työllä pyritään tuottamaan tietoa henkilöille, joille sijoittaminen on tuntematon aihe.

Työllä siis luodaan tietoa siitä, kuinka ikä ja sijoitushorisontti vaikuttavat sijoitusten tuottoon. Pyrkimyksenä on tehdä mahdollisimman realistinen kuvaus neljästä eri tilanteesta, joissa sijoittaminen on aloitettu, ja selvittää, kuinka ikä on vaikuttanut kussakin tilanteessa sijoituksiin.

1.2 Rajaukset

Rajauksena toimii eri sijoittajatyyppeiden ikä. Työssä esiin tulevat tilanteet on rakennettu niin, että henkilö aloittaa sijoittamisen suoraan tyhjästä, ilman, että sijoittajalla on aiempia sijoituksia tai omaisuutta sijoittamisen kautta. Tämä rajaa henkilöt pois, jotka ovat jo entuudestaan varakkaita. Sijoitustyyppinä tehdään neljä, joissa sijoittaminen aloitetaan eri-ikäisenä. Aloitusiät ovat syntymä (0 vuotta), nuori henkilö (15 vuotta), työelämän alku (25 vuotta) ja myöhemmällä iällä aloitettu (35 vuotta) sijoittaminen. Näistä tilanteista on pyritty tekemään mahdollisimman realistiset. Työ rajataan Suomessa tehtävään sijoittamiseen ja sijoituskohteina toimivat osakkeet, rahastot, pankkitalletukset ja yrityslainat.

Talletukset ovat edelleen suosituin kohde säästämässä ja sijoittamisessa. Säästötili toimii vertailuna siihen, kuinka paljon vähemmän se tuottaa suhteessa muihin sijoituskohteisiin. (Finanssialan keskusliitto 2018.)

1.3 Tutkimuksen menetelmä ja tutkimuskysymykset

Työn tutkimusongelma on, miten sijoittajan ikä vaikuttaa sijoitusten tuottoon. Sitä tukevana alakysymyksinä käytetään seuraavia kysymyksiä:

- Miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman nuorena?
- Millaisia ovat järkevät sijoituspäätökset?
- Miksi hajauttaminen on kannattavaa?

Työ tehdään laadullisena eli työssä käytetään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Työtä varten tehtiin sähköinen kyselylomake, jolla saatiin tietoa sijoitusalan henkilöstöltä sekä yksityishenkilöiltä. Tällä tavalla saadaan kerättyä tietoa esimerkiksi siitä, mitkä sijoituskohteet ovat suosittuja, miksi sijoittaminen on aloitettu, onko siihen jokin painava syy ja kuinka pitkiä sijoituksia ihmiset suosivat omassa sijoittamisessaan. Kyselylomakkeita tehtiin kaksi, joista toinen on suunnattu yksityishenkilöille ja toinen pankki- ja sijoitusalan henkilöstölle. Kysymysrunko on hyvin samankaltainen, kysymyksiä on vain hieman muokattu henkilöryhmälle sopivammaksi. Näiden kyselyjen lisäksi apuna käytetään Arvopaperi-lehden ”Sijoitin viimeksi” -osiota, jossa on haastatteluja, jotka liittyvät sijoittamiseen.

1.4 Rakenne

Teoriaosuus koostuu sijoittamisen ja hajauttamisen teorioista. Sijoittamisessa keskitytään sijoitussuunnitelmaan, riskeihin ja sijoitushorisonttiin. Hajauttamisessa taas katsotaan, kuinka voi hajauttaa varojaan ja kuinka niitä kannattaisi hajauttaa.

Toinen teoriaosuus keskittyy sijoitusinstrumentteihin. Siinä keskitytään teoriaan niiden taustalla, miten ne toimivat ja millaisia hyviä ja huonoja puolia niissä on. Tarkoituksena on tuoda esille, miksi joitakin sijoituskohteita suositaan toisia enemmän.

Työn empiriaosuus koostuu edellä mainittujen kyselyiden analysoinnista ja näiden pohjalta tehtyihin sijoittajatyyppeihin. Lisäksi käydään laskuesimerkeillä läpi, kuinka sijoittaminen nuorempana tuottaa paremmin ja päästään käytännössä näkemään, kuinka korkoa korolle -ilmiö toimii sijoittajan hyväksi.

2 Sijoittaminen

Tässä luvussa käydään läpi sijoittamiseen liittyvää teoriaa ja mietitään, millaisiin sijoituskohteisiin henkilön kannattaisi sijoittaa minkäkin ikäisenä ja erityisesti käydään läpi syytä, miksi johonkin tiettyyn rahoitusinstrumenttiin kannattaa sijoittaa tietyn ikäisenä.

2.1 Sijoitussuunnitelma

Ensimmäinen varsinainen sijoitukseen liittyvä päätös, on se, että sijoittaja laatii itselleen sijoitussuunnitelman. Kuten Jorma Tuhkanen ja Nicholas Anderson toteavat, vastakkaisista uskomuksista huolimatta sijoitussuunnitelman laatimisen perusteet eivät sinänsä ole vaikeita (Anderson & Tuhkanen 2004, 16). Jokaisella sijoittajalla on mahdollisuus vaikuttaa omaan sijoitussuunnitelmaansa, ja tämän lisäksi sijoitussuunnitelma toimii apuvälineenä pitkällä aikavälillä, sillä se näyttää, kuinka hyvin sijoittaja on pysynyt suunnitelmassaan ja kuinka onnistunut suunnitelma on alun alkujaan ollut. Tuhkanen ja Anderson myös nostavat esille muutamia kysymyksiä, joita sijoittajan kannattaa hyödyntää ja pitää mielessä niin sijoitussuunnitelmaa tehdessään kuin sijoittaessaan. Nämä kysymykset ovat esimerkiksi ”Mitä halutaan ja miten?”, ”Kuka tekee, mitä ja milloin?” ja ”Mitä saa tehdä ja mitä ei saa tehdä?”. (Anderson & Tuhkanen 2004 16.)

Sijoitussuunnitelmaa tehtäessä jokaisen yksityishenkilön taustat pitäisi kartoittaa kunnolla, jotta saadaan realistinen kuva henkilön varoista, veloista ja tätä kautta nettoarvosta sijoittajana. Lisäksi on hyvä huomioida, millainen rahavirta henkilöllä on nyt sekä tulevaisuudessa. Elämäntilanteet vaihtuvat iän karttuessa ja myös sijoitustavoitteet voivat muuttua. Tämä voi johtua esimerkiksi menojen äkillisestä

kasvamisesta, rahavirran heikentymisestä tai elämäntilanteen muutoksesta. Ikää pidetään myös riskimittarina ja usein myös sijoitustavoitteet ovat erilaisia 20-vuotiaalla opiskelijalla ja 65-vuotiaalla eläkeläisellä. Sijoitustavoitteen muuttuminen voisi johtua sekä sijoittajien eri-ikäisyydestä että riskinsietokyvyn muutoksista, mutta usein hajautetun osakesijoituksen tuotto on pitkällä aikavälillä osoittautunut tuottavaksi ja korkosijoituksia paremmaksi. (Anderson & Tuhkanen, 2004, 17–18.)

Sijoitussuunnitelmaan kannattaa sisällyttää oma varallisuus, tavoitteet ja riskinsietokyky unohtamatta erittäin tärkeää käsitettä ja tapaa toimia eli allokoointia. Allokointi tarkoittaa varojen jakoa eri sijoitusinstrumenttien kesken, ja se toimii erityisen hyvin pitkän aikavälin sijoituksissa, joissa sijoitukset usein jaetaan pienen riskin ja suuren riskin sijoitusten kesken. Kaikkein helpoimmalla sijoittaja pääsee sijoittamalla ETF-rahastoihin ja eri markkinaindekseille sijoitussuunnitelman sallimissa rajoissa, koska tällöin varat jakautuvat ajallisesti, maantieteellisesti ja toimialakohtaisesti erilleen. (Sijoitustieto, Sijoitussuunnitelma 2018, 2014.)

2.2 Sijoittamisen teoriat

Sijoittamisen teoriat voidaan jakaa Anderson ja Tuhkasen mukaan karkeasti neljään eri teoriaan, jotka ovat portfolioteoria, CAPM-malli (Capital Asset Pricing Model), tehokkaat markkinat ja osakkeen hinta. (Anderson & Tuhkanen, 2004, 85–101.) Seuraavaksi esitellään lyhyesti pääkohdat edellä mainituista teorioista.

2.2.1 Portfolioteoria

Portfolioteorian lähtökohtana on hajauttaminen. Se tarkoittaa varojen jakamista eri kohteisiin, jolloin sijoittamisen riski pienenee ja näin uhka menettää varoja sijoittamisessa on pienempi. Erilaisia sijoitusvaihtoehtoja ovat esimerkiksi osakesijoittaminen, rahastosijoittaminen ja kiinteistösijoittaminen. Sijoituskohteilla on kullakin oma tuotto- ja riskiprofiilinsa ja niiden yhdistelmät vähentävät riskiä. Tosin, kun riskiä poistetaan, poistuu samalla osa riskiin liittyvän lisätuoton mahdollisuudesta (Anderson & Tuhkanen, 2004, 85–86). Olisi suositeltavaa, että hajauttaminen ei jäisi vain sijoituskohteiden tasolle, vaan sitä jatkettaisiin kohteen sisällä esimerkiksi osakesijoittamisessa ostamalla osakkeita

eri toimialoilta. Toimialat ovat hyvin erilaisia, ja jos esimerkiksi on sijoittanut varojaan vain yhteen kohteeseen ravintoalalla ja toimialalla tapahtuu jotakin merkittävää, joka saa toimialan markkinat laskuun, sijoittaja menettää enemmän, kuin silloin, jos hän olisi sijoittanut ravintola-alan lisäksi myös, vaikka telekommunikaatioyhtiöihin ja teollisuusalan yhtiöihin. Näiden lisäksi sijoittajan kannattaa hajauttaa varojaan myös eri valuuttojen kesken, jolloin esimerkiksi euroalueen markkinoiden lasku ei vaikuta esimerkiksi Yhdysvaltojen dollariin, ainakaan merkittävästi. Kuten Anderson ja Tuhkanen toteavat, hajautettua salkkua lähdetään rakentamaan kahden tekijän, kohteiden tuotto-odotusten ja riskiolettamien, avulla (Anderson & Tuhkanen 2004 86). Tuotto-odotus on nimensä mukaisesti se tuotto, jonka sijoituksesta on mahdollista ja realistista saada tietyn ajan kuluessa. Osakkeiden pitkän aikavälin reaalityttö on historiassa ollut 6,7 % (Sijoittaja, Osakkeiden 5–10 vuoden tuotto-odotukset 2017). Kuten huomataan, tuotto-odotus on prosentuaalisesti pienehkö, mutta kuten voi olettaakin, kun sijoitettavat varat kasvavat sijoituskohteessa, myös siitä saatava tuotto kasvaa. Seuraavaksi teoria olettaa, että tuotot ovat normaalijakautuneita. Kyse on oletuksesta, joka ei käytännössä välttämättä pidä paikkaansa. Tapahtumat maailmassa eivät aina jakaudu symmetrisesti jonkin odotusarvon ympärille (Anderson & Tuhkanen 2004, 87). Normaalijakautuneet tuotot tarkoittavat, että tuotto-odotuksen kasvaessa myös todennäköisyys tuotto-odotuksen saavuttamiselle kasvaa, mutta vain tiettyyn pisteeseen asti. Kun tuotto-odotus kasvaa vielä tästä eteenpäin, sen todennäköisyys alkaa pieneneään, koska tuotto-odotus alkaa olemaan niin suuri, että on hyvin epätodennäköistä, että se tapahtuu käytännössä. Tämä toki on mahdollista, mutta sellaista sattuu todella harvoin. Seuraavaksi teoriassa käsitellään volatiliteettia, eli sitä, kuinka paljon tuotto vaihtelee sijoitusaikana. Kun tuotto-odotus on 15 prosenttia ja volatiliteetti 21 prosenttia vuodessa, nyrkkisäännön mukaan tuotto vaihtelee 66 prosentin todennäköisyydellä -6 prosentin ($15 - 21 = -6$) ja +36 prosentin ($15 + 21 = 36$) välillä (Anderson & Tuhkanen 2004, 88). Usein hyvinä markkina-aikoina keskimääräinen volatiliteetti on pienempää eli vaihtelu ei ole läheskään niin suurta kuin huonoina markkina-aikoina. Tästä voidaan johtaa se johtopäätös, että jos kahdella sijoituksella on sama tuotto mutta eri volatiliteetit, se sijoitus, jossa volatiliteetti on alhaisempi eli kurssiheilunta on pienempää, on pieniriskisempi sijoitus. Vaikkakin suuremmalla volatiliteetillä on

mahdollisuus suurempaan tuottoon, se toimii myös toisinpäin, jolloin suurempi notkahdus tarkoittaa suurempaa pääoman menetystä. Hajauttaminen on siis järkevä vaihtoehto, koska sillä sijoittaja pystyy paremmin turvaamaan sijoituksensa. Sijoitussalkun tuotto riippuu salkussa olevien arvopapereiden lukumäärästä sekä näiden arvopapereiden tuottojen välisestä yhteisvaihtelusta eli kovarianssista (Anderson & Tuhkanen 2004, 89).

Seuraavana vaiheena pidetään sitä, että lähdetään konkreettisesti miettimään, miten sijoittajan kannattaa lähteä sijoittamaan varojaan. Laittaako hän siis esimerkiksi pääomansa kohteeseen, jolla on suurin tuotto-odotus, vai sellaiseen kohteeseen, jossa on pienin riski? (Anderson & Tuhkanen 2004, 89.) Näiden jälkeen mietitään sitä, millainen salkku rakennetaan ja katsotaan, millainen salkun kokonaisriskiksi muodostuu. Lähdetäänkö sijoituksilla hakemaan korkeaa tuottoa korkealla riskillä vai pienempää tuottoa maltillisemmalla riskillä? Kokonaisriski muodostuu kahdesta osasta: markkina- ja yritysriskistä. Hajauttaminen ei auta markkinarisktiin, koska se vaikuttaa osakkeisiin joka tapauksessa samalla tavalla, kun taas hajautus itsessään vähentää yritysriskiä. Yleisiä markkinariskejä ovat esimerkiksi inflaatio, korot ja talouden laskukaudet. Nämä ovat siis asioita, jotka vaikuttavat salkkuun jokaisessa markkinatilanteessa. Yritysrisiki on taas nimensä mukaisesti yritykseen kohdistuvaa riskiä, joka voi olla esimerkiksi lakko, raaka-aineiden hinnan kriittinen muutos tai ison asiakkaan menetys. Nämä ovat siis riskejä, joiden kokonaisvaikutusta salkun arvoon voi pienentää hajautuksella. Hajauttamisen johdosta kokonaisriski pienenee, koska yritysrisiki pienenee. Hajauttaessa riski vähenee aluksi jyrkästi, mutta riskin pieneminen hidastuu nopeasti. Jossain vaiheessa hajauttaminen ei enää vaikuta riskiin pienentävästi ja jäljellä on silloin markkinariski. (Anderson & Tuhkanen 2004, 90-91.)

2.2.2 Capital Asset Pricing Model (CAPM)

Capital Asset Pricing Model eli CAPM-malli on nimensä mukaisesti sijoituskohteen arvonmäärittäjämalli, jossa tekijöinä ovat tuoton odotusarvo ja riski. Riskimittarina käytetään beeta-kerrointa, jolla ilmaistaan sijoituskohteen markkinoiden vaihtelusta aiheutuva systemaattinen riski. Beetan käytön lähtökohdaksi on periaate, että tuottojen odotusarvot koostuvat kahdesta osasta,

riskittömästä tuotosta ja riskilisästä (Anderson & Tuhkanen 2004, 94). Riskilisiä lasketaan niin, että tuotto-odotuksesta vähennetään riskitön tuotto ja saatu luku on yrityksen riskilisiä. Riskilisiä tunnetaan myös riskipreemiona tai tuottolisänä. Tämä ilmoitetaan prosentteina. Esimerkiksi, jos sijoituksen tuotto-odotus on 11,9 prosenttia ja valtion 5 vuoden viitelainan tuotto on 3,3 prosenttia, on tuottolisä silloin 8,6 prosenttiyksikköä (Anderson & Tuhkanen 2004, 94). Sijoittaja valitsee salkkuunsa osakkeita beeta-kertoimen mukaan silloin, kun hän muodostaa näkemyksensä kurssikehityksestä. Mitä suurempi on beeta, sitä suurempia ovat tuotto-odotus ja markkinariski. Jos kohteen beeta on nolla, kohteessa ei ole markkinariskiä. Siksi varainhoitajan on laskevassa markkinassa pyrittävä vaihtamaan syklisiä osakkeita defensiivisiin ja ei-syklisiin osakkeisiin. (Anderson & Tuhkanen, 2004, 96-97.)

2.2.3 Tehokkaat markkinat

Tehokkaat markkinat tarkoittaa yksinkertaistaen, että markkinoiden muutokset ovat arvaamattomia ja niitä on hankala, jopa mahdoton, ennustaa. Nämä muutokset myös näkyvät markkinoilla välittömästi, jonka takia on olemassa analyytikkoja, jotka seuraavat jatkuvasti markkinoita ja niiden muutoksia. Markkinoiden tehokkuudessa on kolme astetta: heikkojen ehtojen tehokkuus, keskivahvojen ehtojen tehokkuus ja vahvojen ehtojen tehokkuus. Näissä saadaan eri määrä erilaista tietoa liittyen markkinoihin. Heikoissa ehdoissa kaikki entinen tieto on jo hinnoissa, mutta nämä eivät mitenkään ennusta tulevaa kehitystä, keskivahvoissa ehdoissa julkinen informaatio on tiedossa, mutta niiden analysoinnilla ei saada mitään täysin uutta tietoa selville, jolla sijoittaja olisi järkevämpi kuin markkinat ja vahvoissa ehdoissa kaikki mahdollinen informaatio on hinnoissa, niin yrityssalaisuudet ja kaikki ei-julkinen tieto. Tämä myös tarkoittaa, että vahvojen ehtojen ollessa voimassa, myös keskivahvat ja heikot ehdot pätevät. (Anderson & Tuhkanen 2004, 98.)

2.2.4 Osakkeen hinta

Osakkeen hinta määräytyy sen tuottamien kassavirtojen kautta. Nämä tosin eivät ole täysin ennustettavissa, joten analyytikot tekevät paljon työtä, että rahavirrat "arvataan" oikein. Kuten Anderson ja Tuhkanen asian ilmaisevat: "Erilaiset

arvonmääritysmallit pohjautuvat osakkaalle kuuluvien kassavirtojen tai tuottojen määrittelyyn ja niiden nykyarvon laskemiseen. Oleellista on tietysti kassavirtojen ”arvaaminen” oikein” (Anderson & Tuhkanen 2004, 101). Kuten aiemmin todettiin, kassavirtoja ei voi täysin ennustaa oikein, jonka lisäksi asiaa hankaloittaa se tosiasia, että osakkeella on monia ”oikeita” arvoja, koska tulevaisuuden arviointi on subjektiivista valintaa (Anderson & Tuhkanen 2004, 101). Yksinkertaisimmillaan osakkeen hinta määräytyy jakamalla maksettu osinko vuotuisella tuottovaatimuksella. Esimerkiksi jos osakkeesta maksetaan 1,50 € osinkoa ja sen vuotuinen tuottovaatimus on 7 prosenttia, osakkeen hinnaksi saadaan noin 21,43 €. Kaavassa 1 tämä on tehty laskutoimituksena:

$$21,428571428571 = \frac{1,50}{7\%} \quad (1)$$

Tuottovaatimukseen voivat vaikuttaa esimerkiksi suhdanteiden vaihtelu ja osakkeen riskisyys. Mitä suuremman riskin osake on kyseessä, sitä korkeampi tuottovaatimus on.

Osakkeen hinnoittelussa voi käyttää myös niin sanottua Gordonin mallia, joka on vieläkin yksinkertaistempimpi versio osakkeen hinnan laskemisesta. Siinä lähdetään liikkeelle tulevan vuoden osingosta, jonka oletetaan kasvavan vuosittain tasaisesti ja tämä jaetaan tuottovaatimuksen ja osinkojen kasvuvauhdin erotuksella. (Anderson & Tuhkanen 2004, 102-103.) Kaavassa 2 esitellään Gordonin malli käytännössä. Maksettavana osinkona pidetään edelleen 1,50 € ja tuottovaatimuksena 7 prosenttia. Näiden lisäksi oletetaan, että osinkojen vuosittainen kasvuvauhti on 2 prosenttia:

$$30 = \frac{1,50}{7\% - 2\%} \quad (2)$$

Tästä huomataan, että osakkeen hinta kallistuu, kun tuottovaatimuksesta vähennetään osinkojen vuosittainen kasvuvauhti. Tämä on myös lähempänä todellisuutta, koska usein osinkoja jaetaan tulevaisuudessa jatkuvasti lisää ja enemmän. Heikkoutena Gordonin mallissa on se, ettei se huomioi mahdollisuutta, että osingot eivät mahdollisesti kasvakaan tulevaisuudessa. Lisäksi yrityksillä on erilaisia tapoja jakaa osinkoja ja usein esimerkiksi

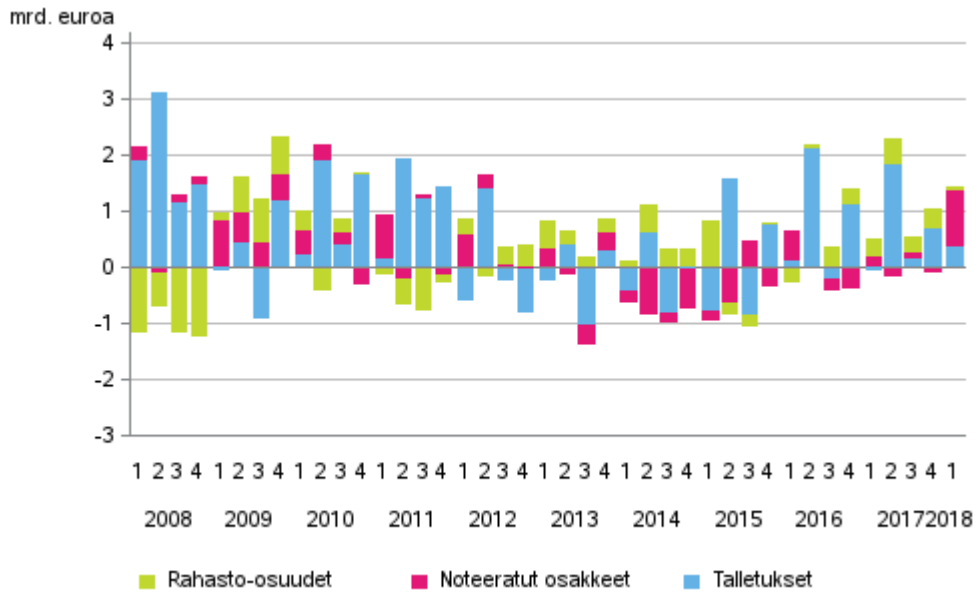
kasvuyritysten ensimmäisten vuosien osingot ovat lähes olemattomia, mutta tämän osinkoperusteisen mallin ongelmat vältetään käyttämällä kassavirtoihin ja tulokseen perustuvia arvonmäärittämissä. (Anderson & Tuhkanen 2004, 103-105.)

3 Sijoituskohteita

Tässä luvussa käydään läpi lyhyesti, mitä erilaisia kohteita sijoittamiselle on ja mitä edellytyksiä ja ehtoja niihin sisältyy. Näistä kohteista valikoituvat myös sijoituskohteet, joita käytetään työn empiirisessä osuudessa. On ensiarvoisen tärkeää, että sijoittaja ymmärtää erilaisten kohteiden pääkohdat ja tätä kautta pystyy peilaamaan sen omaan ikäänsä, jotta selviää, mikä sijoituskohte on minkäkin ikäisenä paras sijoituskohte ja miksi.

3.1 Pankkitalletukset

Tallettamista harjoittavat kaikki, mutta se ei ole kaikkein tuottoisin tapa sijoittaa varojaan. Kuvasta 1 näkee, kuinka sijoitustoiminta on muuttunut kotitalouksien kohdalla vuosina 2008–2018. Talletukset ovat olleet historiassa todella suosittu kohte, mutta viime vuosina ne ovat menettäneet asemaansa rahasto-osuuksille ja pörssinoteeratuille osakkeille. Vuoden 2011 taantuma ei vaikuta enää sijoittajien mieliin niin paljon kuin aiemmin ja tästä syystä osakesijoittaminen on noussut jo talletussijoittamisen edelle.

Kuva 1. Kotitalouksien sijoitukset talletuksiin, noteerattuihin osakkeisiin ja rahastoihin (Tilastokeskus 2018)

3.2 Rahamarkkinasijoitukset

Rahamarkkinasijoitukset ovat lyhyen koron sijoituksia eli varat sijoitetaan esimerkiksi joukkolainoihin, joiden maturiteetti on yleensä maksimissaan kolme kuukautta. Lyhyen koron sijoitukset voivat myös olla tätä pidempiä mutta kuitenkin korkeintaan vuoden mittaisia. Nämä ovat välillisiä sijoituksia eli sijoitus tehdään sijoitusrahastojen kautta. Niissä rahaa ei siis sijoiteta instrumenttiin suoraan. Vaikka nämä ovat talletuksien ohella lähes riskittömiä kohteita, näihin liittyy lainan liikkeellelaskijariski, jota tosin ei ole esimerkiksi valtion liikkeellelaskemien lainojen osalta. (Kallunki ym. 2011, 96-98.) Liikkeellelaskijariski voi olla esimerkiksi liikkeellelaskijan konkurssi, epärehellinen toiminta tai tekniset virheet. Vaikka konkurssi liikkeellelaskijan osalta on epätodennäköinen, konkurssin koittaessa rahasto todennäköisesti myytäisiin toiselle pankille tai jaettaisiin rahasto-osuuksien kesken sijoittajille. Epärehellinen toiminta voi olla esimerkiksi toiminnan tai tilintarkastuksen säätely, jolloin liikkeellelaskija saattaa näyttäytyä paremmassa valossa kuin se oikeasti on. Tekniset virheet ovat esimerkiksi sijoittajan kärsimättömyys, jolloin sijoituksia pidetään todella vähän aikaa sijoituksessa kiinni tai hajautusta ei harjoiteta

ollenkaan. (Rikas Erakko, ETF-tuotteiden ja indeksirahastojen liikkeellelaskijariski, 2016.)

3.3 Joukkolainat

Joukkolainat (myös joukkovelkakirjalainat tai jvk-lainat) ovat yleensä yritysten tai yhteisöjen liikkeelle laskemia velkakirjoja, joiden juoksu-aika on yli vuoden mittainen. Lainan laskijalla on oletuksena, että jokainen näistä instrumenteista maksetaan ajallaan takaisin. Valtioiden myöntämiltä jvk-lainoilta ei edellytetä niin suurta tuotto-prosenttia, koska valtio pystyy maksamaan joukkovelkakirjalainan takaisin joka tilanteessa johtuen verotusoikeudesta. Muilla lainan liikkeellelaskijoille ei ole tätä mahdollisuutta, jonka ansiosta niiden tuotto-odotus on korkeampi. Yleisiä liikkeellelaskijoita ovat valtioiden lisäksi pankit, kunnat ja yritykset. Lisäksi tuottovaatimukseen vaikuttaa lainan takaisinmaksun etuoikeusjärjestys liikkeellelaskijan mahdollisessa maksukyvyttömyystilanteessa. Toisin sanoen, jos liikkeellelaskija osoittautuu olevan maksukyvytön, lainat maksetaan takaisin tietyssä etuoikeusjärjestyksessä, joka on seuraava: obligaatiolainat, joukkovelkakirjalainat, debentuurit ja pääomalainat. (Kallunki ym. 2011, 98–99.)

3.4 Osakesijoittaminen

Osake on suoranaisesti omistusosuus pörssiyhtiöstä. Pörssiin listautuneista julkisista osakeyhtiöistä on mahdollista ostaa osuuksia eli osakkeita. Osakkeita ostanut sijoittaja omistaa yhtiöstä osuuden, joka on yhtä suuri kuin hänen omistamiensa osakkeiden yhteenlaskettu osuus koko osakepääomasta (Kallunki ym. 2011, 102). Osakkeen hinta vaihtelee yleisen taloudellisen tilanteen mukaan, sekä yhtiön tekemien ilmoitusten ja päätösten kannalta. Jos esimerkiksi yhtiö ilmoittaa vuosineljänneksen tuloksen olevan heikko, on hyvin todennäköistä, että yhtiön osakekurssi laskee pörssissä. Jos taas markkinoilla on huutava pula puhelimista, telekommunikaatiolaitteita tekevän yhtiön osakekurssi kohoaa eli yrityksen arvo nousee. Järkevä sijoittaja tajuaa olla jokaisessa tilanteessa valppaana, ettei hän osta osakkeita ns. liian kalliilla, vaan saa ostettua niitä halvalla ja myy niitä eteenpäin korkeammalla hinnalla. Osakekurssin heilahdukset usein korjaantuvat muutamissa päivissä tai viikoissa niiden

normaalille arvostustasolle, oli kyseessä ollut sitten osakekurssin lasku tai nousu. Osakkeet ovat usein samanarvoisia keskenään eli ne tuottavat saman verran ja ne antavat yhtä suuren tuoton jokaiselle niitä omistavalle. Yhtiöllä tosin voi olla erilaisia osakesarjoja ja näiden osakkeiden hinnat voivat poiketa toisistaan ja ne voivat antaa erilaisia etuuksia. Osakesarjat on myös eroteltu eri tavoin, esimerkiksi A-sarja ja B-sarja. Tunnukset tosin eivät ole johdonmukaisia ja vaihtelevat yhtiöittäin, joten niiden erot on selvitettävä erikseen. (Kallunki ym. 2011, 102.) Osake tuottaa yhden äänen kaikissa yhtiökokouksessa käsiteltävissä asioissa, ellei yhtiöjärjestyksessä ole määräystä erisuuruisista äänimääristä. Enimmillään äänimäärä voi olla kaksikymmentä kertaa toisen osakkeen äänimäärää suurempi (Anderson & Tuhkanen 2004, 120). Osakkeisiin on helppo sijoittaa. Sijoittamalla osakkeisiin sijoittajat saavat mahdollisuuden suurempiin tuottoihin kuin lyhyt- tai pitkäaikaisilla rahamarkkinasijoituksilla. Osakesijoittamisessa on myös helpompaa ennustaa markkinoiden tuleva kehitys. Tämän vuoksi sijoittajat ovat valmiita ottamaan osakkeiden sisältämän tuottoriskin. (Anderson & Tuhkanen 2004, 125.) Tuottoriski on sijoitukseen liittyvä riski, joka kulkee käsi kädessä sijoituksen taloudellisen kehityksen kanssa. Karkeasti sanoen siis, jos sijoitus ei ole hyvä, sijoittaja menettää osan instrumenttiin sijoittamistaan varoista ja tuottoriski on toteutunut.

3.5 Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastot ovat esimerkiksi pankkien hoidossa olevia rahastoja, joilla on omat erityiset sääntönsä. Näissä säännöissä on asetettu rahaston tavoitteet ja näiden sääntöjen puitteissa ammattilaiset rahastonhoitajat sijoittavat varoja, jotta tähän ennalta määrättyyn tavoitteeseen päästäisiin. Sijoittajat hyötyvät rahaston resursseista, ammattimaisesta salkunhoidosta ja sijoitusten hajauttamisesta, sillä suurimmalla osalla kotitalouksista ja pienistä, sekä keskiuurista sijoittajista ei ole aikaa, resursseja tai taitoa sijoitusrahastojen kaltaiseen sijoitustoimintaan (Anderson & Tuhkanen, 2004, 288). Sijoitusrahastot voidaan luokitella sijoituspolitiikan mukaan esimerkiksi seuraavasti: 1. korkorahastot (lyhyen koron rahastot, keskipitkän koron rahastot, pitkän koron rahastot, korkean riskin yrityslainarahastot), 2. yhdistelmärahastot, 3. osakerahastot ja 4. erikoisrahastot

(absoluuttisen tuoton rahastot, pääomasuojatut rahastot, indeksirahastot, rahastojen rahastot, vipurahastot, eettiset rahastot) (Kallunki ym. 2011, 133).

3.6 Sijoittaminen vakuutusyhtiöiden kautta

Sijoittaminen vakuutusyhtiöiden kautta ei kulje suoranaisesti nimellä sijoittaminen, vaan kyse on aina vakuuttamisesta. Tämä tarkoittaa, että vakuutusyhtiösijoitukset eivät kuulu esimerkiksi korvausrahaston piiriin. Käytännössä siis ne tarjoavat samoja palveluita kuin muutkin sijoituspalveluyritykset, mutta niitä sitovat eri lait ja määräykset. (Anderson & Tuhkanen 2004, 245.) Kuten voi olettaakin, sijoittaminen vakuutusyhtiön kautta tarkoittaa vakuutussopimuksen tekemistä vakuutusyhtiön kanssa. Vakuutusyhtiö itse omistaa rahasto-osuudet ja vakuutussäästäjällä on vakuutussopimuksen ehtojen mukainen saatava, jonka määrä kehittyy sijoitussidonnaisesti. Sijoittaja on vakuutusyhtiön velkoja, mikä tarkoittaa, että sijoittajalla on luottoriski. Siksi on tärkeää ottaa kaikki oleellinen tieto yrityksestä selville, ennen kuin alkaa sijoittamaan varojaan vakuutusyhtiöiden kautta. Tämä tarkoittaa, että kannattaa ottaa esimerkiksi luottoluokitus selville, sekä toimintapääoman täytyy olla kunnossa. Toimintapääoma on käyvin arvoin lasketun omaisuuden ja velkojen erotus. Se kuvaa yhtiön vakavaraisuutta ja kertoo omaisuuden määrän, joka on käytettävissä yhtiön jatkuvan toiminnan varmistamiseen. (LähiTapiola 2018.) Lisäksi sijoittajan kannattaa tuntea ammattisanasto, sekä lukea kaikki sopimukset tarkasti, koska jokaisella vakuutusyhtiöllä on omanlaisensa sopimukset. (Anderson & Tuhkanen 2004, 246-247.)

3.7 Kiinteistösijoittaminen

Kiinteistösijoittaminen tarkoittaa käytännössä kiinteän omaisuuden hankkimista. Esimerkkejä kiinteistösijoittamisesta on asuntojen, teollisuus- tai toimistotilojen tai metsämaan ostaminen ja vuokraaminen (Kallunki ym. 2011, 115). Kiinteistösijoittaminen kannattaa yleensä aloittaa vasta, kun sijoittajalla on vakituiset tulot jostain toisesta lähteestä, esimerkiksi vakituisesta työsuhteesta. Tämä johtuu ihan siitä, että kiinteistösijoittaminen on suhteellisen riskialtista ja kallista, koska pitää löytää sopiva kohde, joka halutaan omaan hallintaan ja tämän lisäksi täytyy löytää sopiva vuokralainen kohteeseen, että siitä pääsee

hyötymään. Lisäksi pitää varmistua vuokralaisen maksukyvyystä sekä ottaa huomioon se, että vuokralaisen täytyy pysyä tietty aika sijoituskohteessa, jotta se maksaa itsensä takaisin. Tämä tarkoittaa niin pitkää aikaa, että vuokralaisen maksamat vuokratulot ylittävät kiinteistön hankintahinnan. Tässä kohtaa pitää kumminkin huomioida kiinteistön arvonnousu tai -lasku. Näitä on vaikeaa arvioida etukäteen. Kiinteistöihin liittyy usein myös jakamattomuus, eli sitä ei voi jakaa monen sijoittajan kanssa osiin. Tämä estää joidenkin sijoittajien mahdollisuuden kiinteistösijoittamiseen. Lisäksi kiinteistö on sidottu tiettyyn paikkaan ja kiinteistön hallinta usein vaatii kiinteistöalan asiantuntemusta. (Kallunki ym. 2011, 116.)

4 Sijoittamisen aloitusajankohdan vaikutus sijoitusten tuottoon

Tässä luvussa luodaan muutama erilainen sijoittajaprofiili, jotka ovat mahdollisimman todenmukaisia. Näiden profiilien avulla on tarkoitus osoittaa, kuinka sijoittajan ikä ja sijoitusaika vaikuttava lopulta sijoitusten tuottoon. Lisäksi otetaan kantaa siihen, mitkä ovat sijoittamisen aloituksen syyt ja millaisiin kohteisiin varoja on sijoitettu. Aineisto on kerätty sijoitusalan julkaisuista sekä kyselyistä. Kyselyt tehtiin sähköisellä kyselylomakkeella, joissa oli avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastanneet työskentelevät pankki- ja sijoitusosalalla, joten heillä on tietämystä siitä, miten suomalaiset sijoittavat varojaan. Opinnäytetyöhön sisällytetään myös opiskelijan näkökulma, jotta työhön saadaan hieman lisää syvyyttä. Työtä varten tehtiin kaksi eri lomaketta, joissa oli sama kysymysrunko, mutta toinen oli suunnattu yksityishenkilöille ja toinen pankki- ja sijoitusalan henkilöstölle. Tällä tavalla saadaan molemmat näkökulmat huomioitua profiileja tehtäessä. Näiden kerättyjen tietojen perusteella luodaan profiilit ja lasketaan, kuinka sijoitusaika vaikuttaa sijoitusten tuottoon. Laskuesimerkkejä eritellään luvussa 5.

4.1 Kyselyt

Kyselyillä oli tarkoituksena selvittää, miksi sijoittaminen on aloitettu ja miksi tiettyihin päätöksiin on päädytty. Kysymysrunko kyselylomakkeessa oli sama kaikille, mutta ne oli muokattu vastaamaan joko yksityishenkilöä tai yritystä.

Henkilöitä ei mainita nimeltä, mikäli he eivät erikseen tähän ole antaneet lupaa. Kyselyt tehtiin sähköisellä kyselylomakkeella syys–lokakuun 2018 aikana. Kyselyyn vastanneet henkilöt ovat sijoitus- ja pankkialan henkilöstöä sekä loppuvaiheen liiketalouden opiskelijoita. Kyselyitä lähetettiin opiskelijoille yhteensä 10 kappaletta ja vastaukset saatiin neljältä henkilöltä eli 40 %:lta opiskelijoista. Sitä vastoin sijoitusalan henkilöstölle kyselyitä lähetettiin yhteensä 20 kappaletta ja vastauksia saatiin yhteensä 8 kappaletta eli 40 %. Tämä määrä on riittävä opinnäytetyötä varten. Vastauksia saapui sijoitusalan henkilöstöltä, mm. sijoituspalveluyhtiössä toimivalta aluepäällikkö Tomi Hakalalta, Etelä-Savon alueella toimivan pankin sijoituspäälliköltä, paikallisen pankin tuotepäälliköltä, toisen paikallisen pankin sijoitusjohtajalta ja OP:n myyntipäälliköltä Minna Tahvanaiselta sekä neljältä loppuvaiheen liiketalouden opiskelijalta Saimaan ammattikorkeakoulusta. Tarkoituksena oli saada tietoa ns. ammattilaisilta, joilla on tietämystä aiheesta, sekä opiskelijoilta, jotta työhön saadaan kontrastia. Saatujen tietojen perusteella vastauksia analysoitiin ja vertailtiin keskenään, jotta huomattaisiin, onko ihmisten sijoituskäyttäytymisessä eroja. Analysointi tehtiin tekemällä yhteenveto saaduista vastauksista Word-tiedostoksi.

4.2 Syyt aloittamiselle

Vastausten perusteella on vaikea löytää yhtä ainoaa syytä sijoittamisen aloittamiselle. Tulevaisuuteen varautuminen on yksi suuri syy, miksi sijoittaminen on aloitettu. Kyselyjen perusteella sijoittajat haluavat varautua yllättäviin elämäntilanteisiin ja taloudellisen varapuskurin kerryttäminen kannattaa aloittaa mahdollisimman nuorena, jotta yksi tai kaksi yllättävää menoerää eivät kaada taloutta aivan täysin. Lisäksi matala korkotasoo on ajanut ihmisiä sijoittamisen pariin. Eräällä vastaajalla innostus on tullut isältä jo hyvin nuorena ja eräälle henkilölle oli myyty eläkevakuutus, joka oli toiminut kipinäsi sijoittamisen aloittamiselle. Lisäksi kun varoja kertyy enemmän kuin kulutusta, sijoittaminen nousee hyväksi tavaksi laittaa rahavarat hyvään käyttöön. Kyselyn perusteella huomattiin, että sijoitussummat vaihtelevat huomattavasti opiskelijoiden ja muiden henkilöiden välillä, koska opiskelijoilla ei käytännössä ole mahdollista sijoittaa varojaan yhtä paljon kuin työssäkäyvillä henkilöillä.

4.3 Sijoituskohteet ja -summa

Sijoituskohteista osakesijoittaminen oli kyselyyn vastanneiden mukaan ylivoimaisesti suosituin sijoitusmuoto rahastojen jälkeen. Tämä oli oletettavaa, koska molemmat näistä sijoitusinstrumenteista ovat todella selkeitä ymmärtää ja molempiin on todella vaivaton sijoittaa. Kyselyn perusteella nämä nousivat suosituiksi varsinkin opiskelijoiden keskuudessa. Muilla henkilöillä oli sijoituksia myös esimerkiksi vakuutusyhtiöiden kautta (vakuutussäästämistä), yrityskorkoon (strukturoituihin tuotteisiin), asunto-osakkeisiin ja listaamattomiin yrityksiin. Lisäksi kaikilla henkilöillä oli käyttelytili pankissa ja muutamilla henkilöillä oli tämän lisäksi myös säästötili ja/tai ASP-tili. Tästä voidaan huomata, että osakesijoittaminen ja rahastosijoittaminen ovat kaikkien suosiossa. Ne eivät myöskään tarvitse suurta määrää pääomaa aloittamiseksi. Lisäksi on helppo huomata, että kun tulot ovat vakiutuneet ja sijoitussumma on mahdollista nostaa suuremmaksi, hajauttaminen yleistyy.

Opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta sijoittaa yhtä paljon varojaan kuin työssäkäyvillä ihmisillä. Tästä syystä sijoitussummien suuruus poikkeaa paljon edellä mainittujen ryhmien välillä. Opiskelijoiden sijoitussummat ovat joitakin kymmeniä euroja (keskimäärin 30–40 € kuukaudessa), kun taas työssäkäyvät ihmiset pystyvät sijoittamaan huomattavasti enemmän (keskimäärin 400 € kuukaudessa). On kuitenkin huomattava, että molemmilla ryhmillä sijoittaminen on jatkuvaa ja jokaisella sijoittajalla pitäisikin olla tietty kiinteä summa sijoitettavaksi kuukaudessa, jotta sijoitussalkkua on mahdollista kasvattaa jatkuvasti. Lisäksi muutama henkilö mainitsi sijoittavansa enemmän, mikäli henkilökohtainen budjetti sen sallii. Lisäksi yksi henkilö mainitsi tekevänsä silloin tällöin suurempia ostoja sekä myyntejä, joten tämä heiluttaa hänen sijoitussalkkunsa arvoa.

4.4 Sijoitushorisontti ja riskit

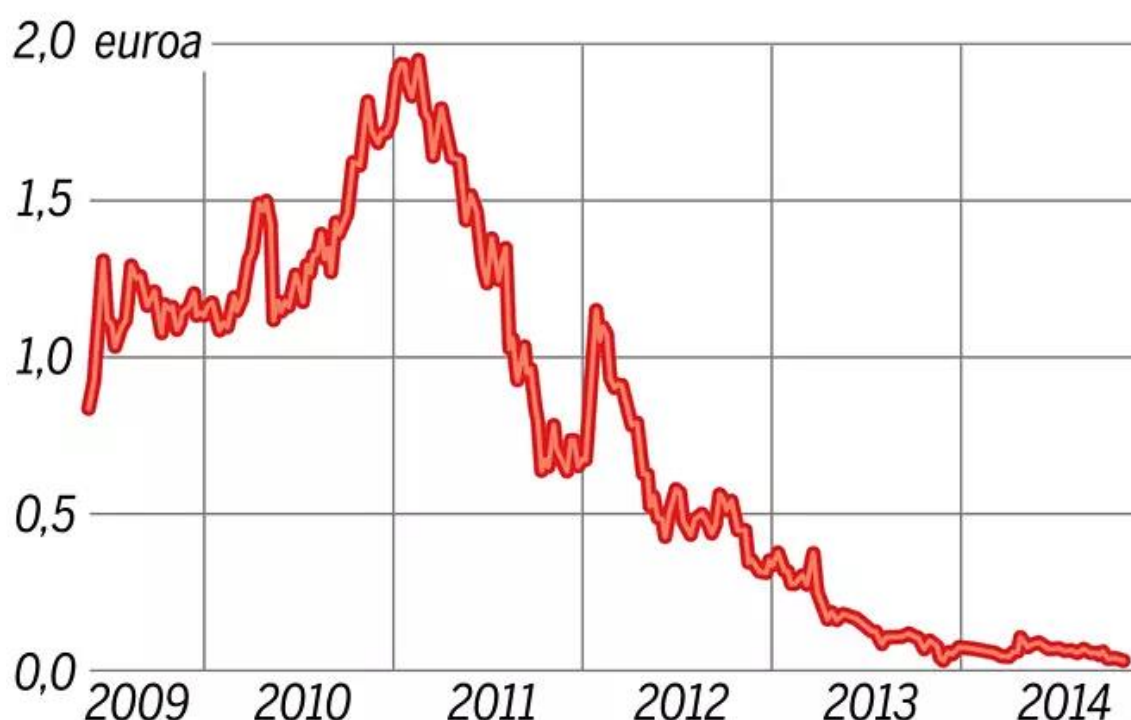
Tässä luvussa keskitytään sijoitushorisonttiin ja siihen, suosivatko sijoittajat pitkän vai lyhyen tähtäimen sijoittamista vai näiden yhdistelmää ja miksi. Lyhyen aikavälin sijoituksilla tarkoitetaan alle vuoden mittaisia sijoituksia, ja pitkän aikavälin sijoitukset ovat taas yli vuoden mittaisia. Lyhyen aikavälin sijoitukset

usein kärsivät enemmän kurssien heilunnasta kuin pitkän aikavälin sijoitukset. Tämä johtuu pitkälti siitä, että pitkällä aikavälillä markkinoilla on yleensä tapana oikaista oma kurssinsa eli taloudessa tulee nousu- sekä laskukausia. Lisäksi lyhyen aikavälin sijoituksilla ei olla mahdollisuutta tuottaa samaa määrää pääomaa kuin pitkällä sijoituksilla, mikä on toinen syy siihen, miksi niihin sijoittaminen ensisijaisesti ei ole kannattavaa. Tämän huomaa myös kyselyssä. Kaikki kyselyyn osaa ottaneet sijoittavat varojaan pitkiin kohteisiin tai pitävät pääomansa kiinni sijoitusinstrumentissa kauemmin kuin vuoden. Lyhin sijoitushorisontti oli 5 vuotta, joka sekin on sijoittamisen näkökulmasta jo pitkä sijoitusaika. Pisimmät sijoitushorisontit ulottuvat 20–30 vuoden päähän ja osalla henkilöistä syynä oli suoranaisesti eläkepäiviä varten varautuminen. Muutamalla henkilöllä oli myös lyhyen aikavälin sijoituksia, mutta pääpaino oli poikkeuksetta jokaisella pitkissä sijoituskohteissa.

Seuraavaksi otetaan kantaa riskeihin ja riskinotto-kykyyn, sekä siihen, miten nämä kytkeytyvät ihmisiin ja heidän sijoituskäyttäytymiseensä. On muistettava, että riskiä on mahdollista pienentää hajauttamalla varoja eri sijoituskohteisiin ja eri valuuttoihin, mutta tämä on hyvin hankalaa varsinkin opiskelijalle, koska sijoitussummat ovat niin pieniä, että se ei ole kannattavaa. Jokainen sijoitus on sinänsä riski, koska ei ole olemassa täysin varmaa sijoituskohdetta, vaikka esimerkiksi suurten pörssiyhtiöiden ja merkittävien toimijoiden osakkeet usein tuottavat paremmin kuin esimerkiksi juuri listautuneiden tai pienempien yhtiöiden osakkeet (Nokia vs. Rovio). Sijoitusta enemmän ja kauemmin harrastaneille henkilöillä on pienempi riski, koska he ovat pystyneet sijoittamaan enemmän ja useampiin kohteisiin, kuin opiskelijat. Merkille pantavaa on se, että jokainen kyselyyn vastannut on hajauttanut varojaan edes jollain tasolla, pienentäen näin omaa sijoitusriskiään. Lisäksi jokainen kyselyyn osallistunut seuraa talousuutisia säännöllisesti, joten heillä on edes jonkinlainen tietämys siitä, millaisiin kohteisiin varoja kannattaa sijoittaa. Yhtenä huomiona voisi pitää sitä, että tietyt yhtiöt olivat työssä sijoittajien suosiossa (esimerkiksi Nokia, Marimekko ja Outokumpu). Tämä kertoo, että taloustietämys on näillä sijoittajilla hallussa ja he tietävät, mitä sijoituskohteiltaan voi odottaa, pelkäämättä varojensa menettämistä. Yhdelläkään sijoittajalla ei ollut niin sanottuja suuren riskin yhtiöitä osakesalkussaan. Sijoittajat eivät siis ole sijoittaneet yhtiöön tai yhtiöihin, joihin

he eivät luota tai joita he eivät tunne hyvin. Suuren riskin yhtiöllä tarkoitetaan yhtiöitä, joilla on tietyin edellytyksin mahdollisuus tehdä hyvää tulosta, mutta niihin sisältyy suuri sijoitusriski. Karkeana esimerkkinä voisi antaa menneiltä vuosilta Talvivaaran, jonka osakkeilla käytävä kauppa lopetettiin vuonna 2014. Kuvassa 2 nähdään, kuinka Ahtiumin arvo sulsi parissa vuodessa, jonka jälkeen se hakeutui konkurssiin. (Taloussanomat 2018).

Ahtiumin kurssikehitys 15.5.2009–5.11.2014

Kuva 2. Ahtiumin pörssikehitys 2009–2014 (Taloussanomat 2018)

4.5 Alan lehdet

Sijoittamiseen ja talouteen liittyviä lehtiä on paljon. Näistä kyseisistä lehdistä haettiin artikkeleita ja kirjoituksia, jotka liittyvät sijoittamiseen. Tunnetuimpia talous-, pörssi- ja sijoitusuutisia julkaisevia lehtiä ovat mm. Arvopaperi, Kauppalehti ja Talouselämä. Nämä ovat sijoittajille hyviä lähteitä tiedon hakemiseen sekä eri näkökulmien saamiseen, koska artikkeleiden kirjoittajat lehdissä ovat sijoittamisen ammattilaisia. Esimerkiksi Arvopaperi-lehden

Sijoitusopas on hyvä lähde aloittelevalle sijoittajalle, koska se kokoaa yhteen paljon eri sijoittamiseen liittyviä asioita otsikkotasolla, joita klikkaamalla pääsee lukemaan lisätietoa. Näitä aihepiirejä ovat mm. tunnusluvut, talletuskorko, tukiotot, hajautus ja alan kirjallisuus. Lisäksi se tarjoaa pulmanratkaisua erinäisiin ongelmiin, joita sijoittaja voi kohdata. (Arvopaperi, Sijoitusopas 2018.)

Lisäksi tutustuin Arvopaperi-lehden ”Sijoitin viimeksi” -osioon, johon on kerätty eri julkisuuden ihmisten sijoitustarinoita. Yleisimpiä haastatteluissa esiintyneitä kysymyksiä olivat esimerkiksi, milloin sijoittaminen on aloitettu, miten sijoituksia on hajautettu, kuinka sijoittajat seuraavat markkinoita ja viimeisin sijoituskohde. Tutkin lehden artikkeleita ajalta 9/2012 – 9/2018 ja keräsin tietoa, jonka avulla analysoitiin vastauksia. (Sjöström 2012, 2013, 2017; Räikkönen 2017; Vehviläinen 2018.)

Suurin osa kyselyyn vastanneista sijoittajista oli aloittanut sijoittamisen keskimäärin 20 vuoden iässä, osa jopa hieman aiemmin. Esimerkiksi Karo Hämäläinen, joka on kirjailija ja kirjoittanut teoksia finanssimaailmasta ja rahoituksesta, oli aloittanut sijoittamisen 12-vuotiaana ja entinen jääkiekkoseura Helsingin Jokerien pelaaja Jani Rita 17-vuotiaana. Syitä oli erinäisiä, mutta kaikkein suosituimmaksi syyksi nousi varautuminen tulevaisuuden varalle. Ylivoimaisesti suosituin sijoituskohde oli osakesijoittaminen, joka oli ollut kaikilla myös ensimmäinen sijoituskohde. Tämän lisäksi muutamalla henkilöllä on sijoitusasunto sekä rahastosijoituksia. Yhdellä henkilöllä sijoittaminen sai alkunsa perinnöstä, toisella talousuutisten ja pörssilistautumisien seuraamisesta ja lopuilla kesätöistä sekä palkkatöistä ylijäämillä varoilla. (Sjöström 2012, 2013, 2017; Räikkönen 2017; Vehviläinen 2018.)

Jokainen haastateltu henkilö aloitti osakesijoittamisella, joka on helppo sijoituskohde aloittelevalle sijoittajalle. Tämän lisäksi jokaisella henkilöllä on halu vaurastua, mikä on lisääntynyt talousuutisten seuraamisen johdosta. Yhtenä asiana voisi nostaa esiin sen, ettei yksikään henkilö halunnut pitää varojaan käyttely- tai säästötileillä pankissa vaan halusi aloittaa sijoittamisen. Tämä myös lisäsi halua oppia enemmän sijoittamisesta, sekä lisäsi henkilöiden kiinnostusta sijoittamista kohtaan. (Sjöström 2012, 2013, 2017; Räikkönen 2017; Vehviläinen 2018.)

Pitää tosin muistaa, että Arvopaperi-lehti on itse valinnut henkilöt, joita se on haastatellut. Tämä voi tarkoittaa, että vastaukset voivat olla osiltaan tai kokonaan painottuneita johonkin tiettyyn kohteeseen, näkökulmaan tai sijoitusinstrumenttiin. Jokainen Arvopaperi-lehden haastattelu on jokseenkin kaukana niin sanotusta tavallisesta sijoittajasta, koska jokainen haastateltu ihminen on julkisuudessa enemmän tai vähemmän esillä. Tämä tarkoittaa, että heidän mielipiteensä voivat olla painottuneita johonkin tiettyyn näkökantaan, joka on aloittavalle sijoittajalle täysin tuntematon. Vaikka henkilöt puhuvat täysin samoista asioista kuin muutkin sijoittajat, heillä on erilainen lähtökohta, koska he ovat tunnetumpia ja tätä kautta heillä on enemmän vaikutusvaltaa ja mahdollisuuksia lähteä sijoittamaan omia varojaan.

Kauppalehti taas on monipuolinen lehti, joka tarjoaa nettisivuillaan Helsingin Pörssin reaaliaikaisen tilanteen, päivän tuottavimman osakkeen ja päivän parhaat nousijat sekä suurimmat laskijat. Lisäksi Kauppalehti tarjoaa esimerkiksi analyyseja, joita se tekee yritysten osavuositarkastuksien ja tilinpäätösten perusteella. Lisäksi sieltä löytyy esimerkiksi ”Blogit”-osio, johon kerätään artikkeleita ja kolumneja, joita ovat kirjoittaneet esimerkiksi sijoitusalan opiskelijat, yhtiöiden johtajat, konsultit ja Kauppalehden omat toimittajat. Nämä blogit liittyvät talouden eri aihepiireihin sekä talousuutisiin. (Kauppalehti 2018.)

Lisäksi esimerkiksi Taloussanomat tarjoaa paljon tietoa. Tämän nettisivun käyttö ei vaadi kirjautumista ja sieltä löytää helposti tiedot esimerkiksi Helsingin Pörssistä, osakkeista, talousuutisista sekä yritystietoja, jolloin yhtiöitä on helpompi arvioida potentiaalisina sijoituskohteina. Taloussanomilla on myös ”Oma raha” -osio, johon kerätään uutisia liittyen ajankohtaisiin talouden aiheisiin, sekä artikkeleita, joista sijoittajat voivat ammentaa tietoa. (Taloussanomat 2018.)

5 Eri-ikäisenä aloitettu sijoittaminen

Tässä luvussa esitellään erilaiset tilanteet, joissa sijoittaminen on aloitettu. Näitä tilanteita on neljä erilaista ja pääpainona on se, että sijoittaminen on aloitettu eri-ikäisenä, joten sijoitusten tuotto voi vaihdella huomattavan paljon, kun ottaa huomioon esimerkiksi korkoa korolle -ilmiön. Tilanteet pohjautuvat osittain edellisessä luvussa 4 esille tulleisiin kyselyihin ja niiden vastauksiin. Näissä

tilanteissa aikaisin sijoituksen aloittaminen on tapahtunut heti lapsen syntymän jälkeen isovanhempien puolesta. Toiseksi aikaisin sijoittamisen aloittaminen on tapahtunut vanhempien innostuksen ansiosta nuorena henkilönä (n. 15–17-vuotiaana). Kolmannessa tilanteessa sijoittaminen aloitetaan opintojen jälkeen tai niiden loppupuolella (n. 23–26-vuotiaana) ja viimeisessä tilanteessa sijoittaminen aloitetaan, kun henkilö on ollut työelämässä jo jonkin aikaa ja työkaverin innoittamana aloittaa sijoittamisen. Sopiva haarukka viimeisen sijoitustyyppin iäksi olisi n. 35–38-vuotta. Näissä tilanteissa on siis käytännössä tarkoitus näyttää tilanteet, joissa henkilöt aloittavat sijoittamisen eri ikäisinä ja odottavat kukin tiettyyn ikään asti, ennen kuin lopettavat ja realisoivat sijoituksensa. Tällainen ikä voisi olla n. 65 vuotta, joka on ikä, jolloin useimmat ihmiset pääsevät eläkkeelle tai ovat ainakin hyvin lähellä sitä. Tarkoituksena on myös, että sijoitustyyppit sijoittavat tietyn ajan ja loppuajan vain seuraavat sijoitustensa arvon kasvua. Tällä tavalla pääsee näkemään, kuinka helppoa sijoittaminen loppujen lopuksi on.

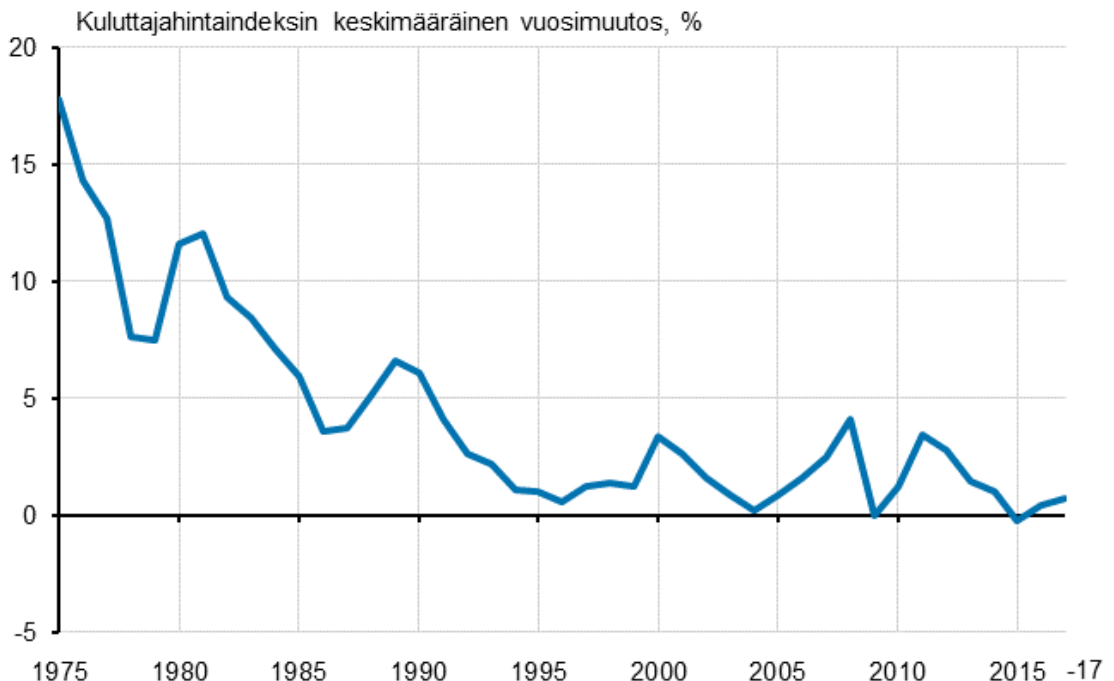
5.1 Kyselyjen analysointi

Jotta saadaan mahdollisimman realistinen tilanne, lasketaan sijoituksille realistinen vuosituotto-%. Sijoitustutkimuksen rahastoraportti kertoo Suomen osakerahastojen 10 vuoden keskiarvon olevan 11,4 %. Tämän perusteella rahastojen tuotto-% pitkän aikavälin laskelmiin valitaan 10 %. Merkintäpalkkiot ovat 0–1 % väliltä, joten laskelmissa otetaan huomioon 1 %:n merkintäpalkkio. (Finanssialan keskusliitto 2018; Suomen Sijoitustutkimus 2018.)

Osakesijoittamisen vuosituotto-% taas vaihtelee vuosittain. Pörssisäätiön osakeoppaassa pitkäaikaiselle osakesalkulle sanotaan tulevan noin 8–9 %:n tuotto. Sijoittaja.fi -sivusto taas sanoo, että keskimääräinen osakesijoittaja saa sijoituksilleen 2,5 %:n vuotuisen tuoton. Sijoitustutkimuksen rahastoraportin mukaan osakesijoituksen keskituotto Suomeen kohdistuvista sijoituksista on ollut 10 vuoden aikana n. 11,0 %. Näiden tietojen pohjalta valitaan osakesijoittamisen vuosituotto-%:ksi 7,25 %. Tämä luku saadaan laskemalla yhteen edellä mainitut prosentit ja jakamalla se kolmella ($(11 + 2,5 + 8,25 = 21,75) / 3 = 7,25$). Pörssisäätiö antoi haarukan 8-9 %:n vuotuisesta tuotosta, joten siitä otettiin laskuun luku 8,25. Säilytysmaksua osakkeille ei ole. Tämä on realistista, koska

esimerkiksi Nordnet ei peri säilytysmaksua (Nordnet 2018). Välityspalkkioksi valitaan 10 välittäjän välityspalkkioiden keskiarvo vuonna 2017, joksi valikoitui 5,42 € yhtä kertaa kohden. (Sijoittaja.fi 2017; Suomen sijoitustutkimus 2018; Pörssisäätiö 2018.)

Kuvassa 2 nähdään kuluttajahintaindeksin muutos vuosilta 2000–2017, jolloin se on alimmillaan ollut -0,2 ja korkeimmillaan 4,1. Keskiarvoksi tuolta aikaväliltä tulee 1,6 (Tilastokeskus 2018). Laskelmissa inflaatiota ei huomioida, koska sijoitukset tähtäävät tulevaisuuteen ja inflaation kehitystä on todella hankala arvioida, varsinkin, kun laskelmissa sijoitushorisontti on useita kymmeniä vuosia.

Kuva 3, Kuluttajahintaindeksin keskimääräinen vuosimuutos, % (Tilastokeskus 2018)

5.2 Syntymästä aloitettu sijoittaminen

Ensimmäisessä tilanteessa sijoittamisen aloittaa sijoittajan puolesta isovanhemmat heti, kun henkilö syntyy. Sijoittamista tehdään jokaisessa tilanteessa 10 vuotta ja sijoitusten annetaan kasvaa siihen asti, kunnes sijoittaja on itse 65 vuotta. Ensimmäisessä tilanteessa sijoitetaan osakkeisiin ja rahastoihin. Sijoitukset jaetaan 50–50 rahastojen ja osakkeiden kesken.

Sijoitussummaksi otetaan 200 € kuukautta kohden, koska se sopii kyselyistä saatuihin arvoihin, jotka alkoivat muutamista kymmenistä euroista ja nousivat muutamiin satoihin euroihin. Vuodessa sijoitettavaa pääomaa kertyy siis 2400 €, mutta tämä laitetaan sijoituksiin kolme kertaa vuodessa eli neljän kuukauden välein sijoitetaan 800 €, joista 400 € menee osakkeisiin ja 400 € rahastoihin. Tällä tavalla välityspalkkiot saadaan pienemmiksi, koska niitä kerätään harvemmin. Sijoitushorisontti on 10 vuotta, jonka jälkeen sijoitusten annetaan kasvaa, kunnes ne realisoidaan 65 vuoden iässä. Kokonaissijoitussummaksi saadaan siis 24000 €.

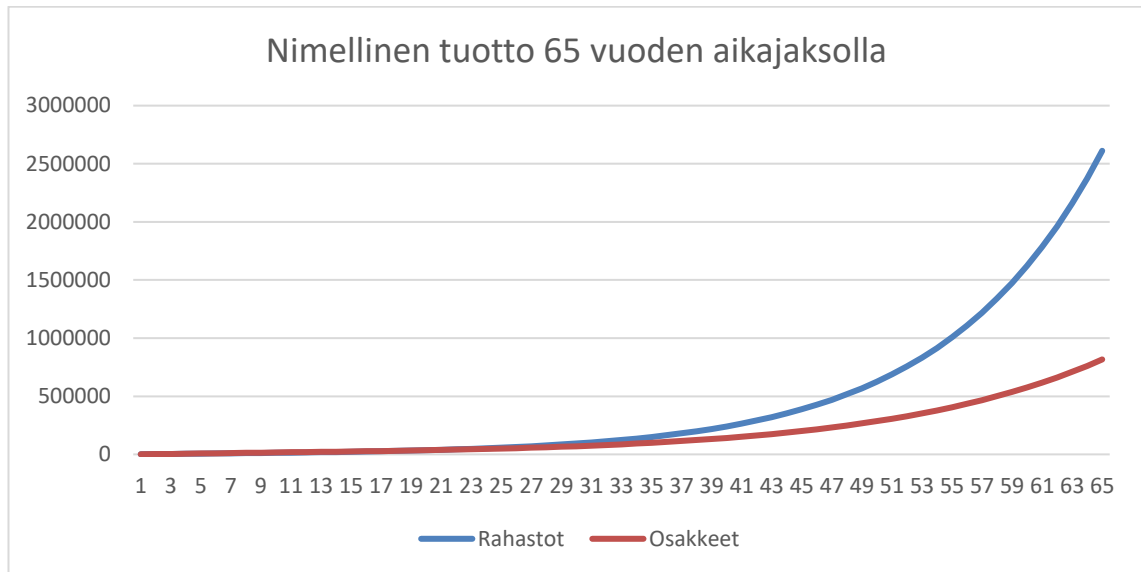
Kuviosta 1 huomataan, että rahastot ovat olleet kannattavampi sijoituskohde kuin osakkeet. Rahastot ovat alussa osakkeita jäljessä tuottojen suhteen, johtuen välityspalkkioiden suuruudesta, mutta ne saavuttavat osakkeiden tuoton noin 22 ikävuoden aikana. Rahastot tuottavat huomattavasti paremmin kuin osakkeet, tuottaen yli kolminkertaisesti enemmän. Korkea korolle -ilmiö alkaa tekemään työtä sijoitusten hyväksi loppua kohden, joka näkyy räjähdysmäisenä kasvuna. Muutaman prosenttiyksikön ero alussa näkyy lähes kahden miljoonan euron erona sijoitusten loppusummassa.

Kuten kuviosta 2 nähdään, sijoitukset kulkevat suhteellisen tasaisesti noin 35 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen rahastot alkavat tuottamaan suhteessa enemmän, paremman vuosituotto-%:n ansiosta. Korkea korolle -ilmiö alkaa myös tekemään töitään sijoituksissa, koska rahastot ovat 50 vuoden kohdalla tuottaneet kaksinkertaisesti sen määrän kuin osakkeet. Tästä myös huomaa, kuinka pitkällä aikavälillä reilun kahden prosenttiyksikön ero alussa tekee huomattavan suuren kuilun sijoituskohteiden loppusummaan. Tässä tapauksessa tuo ero näkyy konkreettisesti siinä, että rahastojen loppusumma on kolminkertainen osakkeisiin nähden.

	Osakkeet	Rahastot
Sijoitussumma vuodessa	1 200,00 €	1 200,00 €
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %
Sijoitushorisontti vuosia	65	65
Sijoitetaan vuosina	10	10

Nimellinen		
Sijoitusten arvo	816 817€	2 611 376€
Sijoitusten määrä	12 000€	12 000€
Tuotto	804 817€	2 599 376€

Kuvio 1. Sijoituskohteiden tuotot 65 vuoden sijoitushorisontilla

Kuvio 2. Kohteiden nimellinen tuotto 65 vuoden aikajaksolla

5.3 Nuorena aloitettu sijoittaminen

Toisessa tilanteessa sijoittaminen aloitetaan vanhemmilta saadun sysäyksen myötä. Sijoittaminen aloitetaan, kun henkilö on 15-vuotias. Hän sijoittaa 25-vuotiaaksi asti ja antaa sijoitustensa kasvaa 65 ikävuoteen saakka, jonka jälkeen ne realisoidaan ja nähdään, kuinka sijoitukset ovat kasvaneet ajan myötä. Sijoittaminen tehdään aluksi vanhempien avustuksella ja henkilön omilla säästöillä. Pidetään sijoitussummana edelleen 200 €, joista 150 € tulee vanhemmilta ja 50 € henkilöltä itseltään. Tämä summa jaetaan niin, että henkilö säästää 50 € omalle tililleen kuukausittain 10 vuoden ajan ja antaa näiden sitten kasvaa realisoimiseen saakka. Vanhemmilta tuleva 150 € jaetaan 50–50 rahastojen ja osakkeiden kesken. Käytetään rahastoissa ja osakkeissa samaa jakoa kuin aiemmassa tilanteessa eli sijoitetaan kolmesti vuodessa isompi summa, jotta välityspalkkio ei ole liian suuri. Tämä tarkoittaa sitä, että

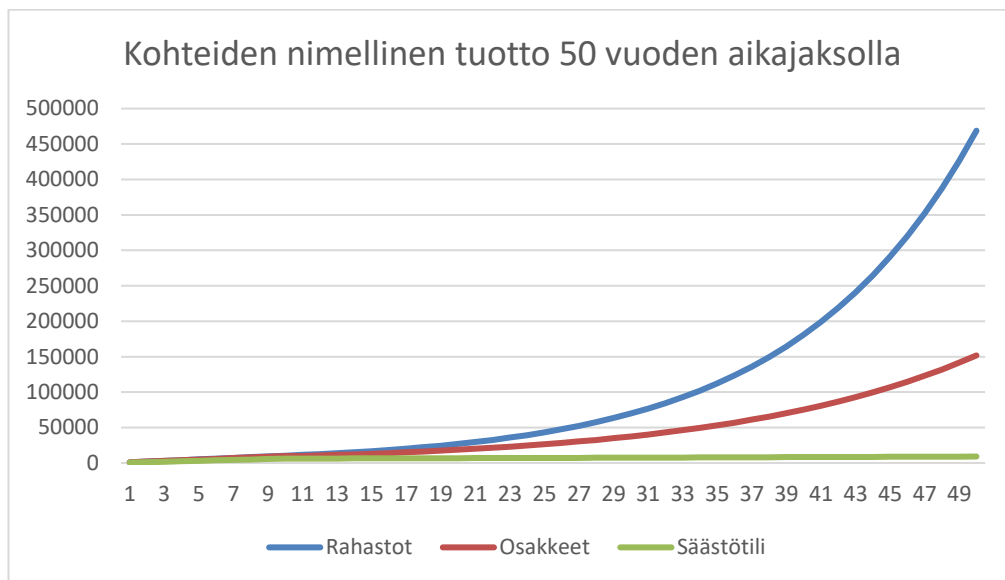
sijoitussumma on vuodessa 2400 €, josta henkilö säästää 25 % omalle tililleen vuosittain 10 vuoden ajan. Summaksi tulee siis vuodessa 600 € ja yhteensä 6000 €. Osakkeisiin ja rahastoihin menee siis 75 € kuukaudessa ja tämä sijoitetaan kolme kertaa vuodessa 10 vuoden ajan. Summaksi tulee siis molemmista vuodessa 900 € ja yhteensä 1800 € vuodessa. Tämä tarkoittaisi 10 vuodessa 18000 € ja kun siihen lisätään omat säästöt, kokonaissijoitussumma on 24000 €. Säästötileillä on yleisesti todella matalat talletuskorot ja ne vaihtelevat hieman pankkien välillä. Matalimmat ovat 0,05% ja korkeimmat hieman yli 2,00%. (OP, Nordea, Danske Bank, Suomen Hypoteekkiyhdistys 2019.) Otetaan tässä tapauksessa talletuskoroksi (=vuosituotoksi) 1,00%.

Kuvio 3 kertoo hieman erilaista tarinaa kuin edellisessä tapauksessa. Tästä huomaa paremman korkoa korolle -ilmiön vaikutuksen ja hieman paremman tuotto-%:n vaikutuksen sijoituksiin, koska lopussa rahastojen tuotto on yli kolminkertainen osakkeisiin nähden. Säästötili on tuottanut myös, mutta ei lähellekään osakkeiden tai rahastojen tuottoa. Pitää tosin huomioida, että säästötiliin panostettiin paljon vähemmän kuin muihin kohteisiin. Ottaen huomioon, että nuorella henkilöllä on mahdollisuus säästää 50 € kuukaudessa, säästötili on tuottanut pienellä panostuksella hyvin. Varsinkin, kun huomioidaan panostus eri kohteiden kesken. Tässä kohtaa sijoitusriski on pieni, koska sijoituskohteita on enemmän ja on harrastettu hajauttamista. Kuviossa 4 näkee hyvin, kuinka korkoa korolle -ilmiö avustaa rahastot huomattavasti korkeampiin tuottoihin kuin muut kohteet. Tämä ero alkaa näkyä 20 vuoden kohdalla ja 30 vuoden kohdalla ero on jo lähes kaksinkertainen. Lopussa rahastojen arvo on jo yli kolminkertainen verrattuna osakkeisiin ja monikymmenkertainen säästötiliin nähden. Vaikka erot pääsevät tässäkin tilanteessa kasvamaan suhteellisen suuriksi loppusummia silmällä pitäen, tässä sijoittaminen on ollut järkevää, johtuen sijoitusten hajauttamisesta ja jatkuvuudesta.

	Osakkeet	Rahastot	Säästöt
Sijoitussumma vuodessa	900,00 €	900,00 €	600,00 €
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	1,00 %
Sijoitushorisontti vuosia	50	50	50
Sijoitetaan vuosina	10	10	10

Nimellinen			
Sijoitusten arvo	151738€	468857€	9130€
Sijoitusten määrä	9000€	9000€	6000€
Tuotto	142738€	459857€	3130€

Kuvio 3. Sijoituskohteiden tuotto 50 vuoden sijoitushorisontilla.

Kuvio 4. Kohteiden nimellinen tuotto 50 vuoden aikajaksolla

5.4 Työelämän alussa aloitettu sijoittaminen

Kolmannessa tilanteessa sijoittaminen aloitetaan, kun henkilö on juuri päässyt työelämään opiskeluiden jälkeen. Tässä tilanteessa sijoittaminen alkaa, kun henkilö on 25-vuotias ja sijoittamista tehdään taas 10 vuoden ajan. Tässä tilanteessa sijoitussumma on vuodessa taas sama 2400 €. Työelämän alussa säästäminen voisi painottua ASP-tiliin, osakkeisiin ja rahastoihin. ASP-tili on siis ensiasunnon hankintaan tarkoitettu tili, johon säästetään varoja niin kauan, että tililtä löytyy vähintään 10 % asunnon kokonaishinnasta. Tällä tilillä on usein verovapaa talletuskorko, joka sovitaan tässä tapauksessa olevan 1 %. Lisäksi muutamat pankit maksavat lisäkorkoa muutamalta ensimmäiseltä vuodelta, joten sovitaan, että ASP-tilin avaamisesta viisi ensimmäistä vuotta tulee 3 % lisäkorkoa. (OP 2019; Nordea Bank 2019; Danske Bank 2019; S-Pankki 2019.) ASP-tilille sijoitetaan kuukausittain 100 € kymmenen vuoden ajan, joten summaksi kertyy vuodessa 1200 € ja 10 vuodessa 12000 €. Kokonaissummasta

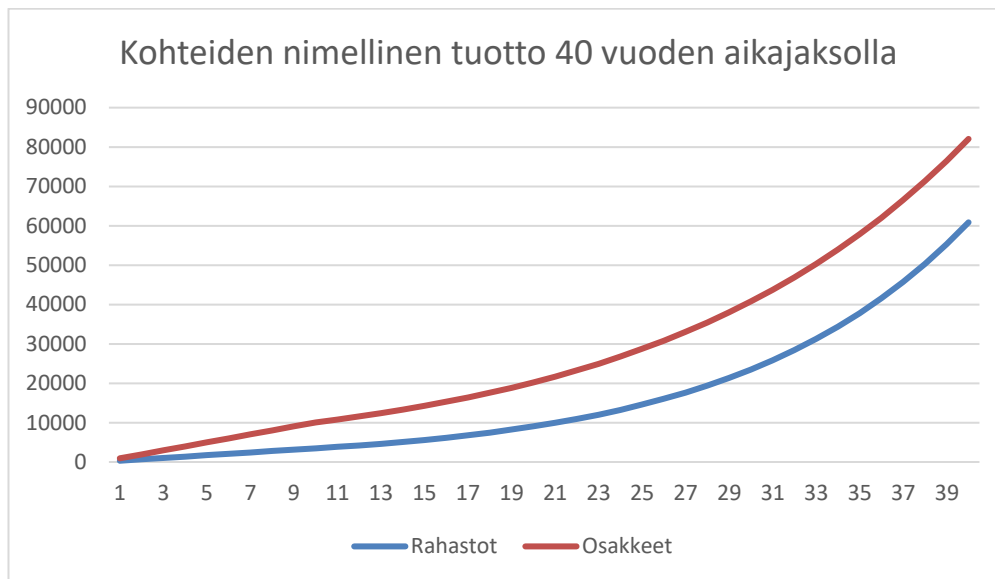
on jäljellä 1200 € ja tämä jaetaan osakkeiden ja rahastojen kesken 75–25, koska sijoittaja uskoo osakkeiden tuottavan paremmin kuin rahastojen. Osakkeisiin sijoitetaan vuodessa 900 € ja rahastoihin 300 €. Nämä sijoitetaan samalla tavalla kuin aiemmin eli kolmesti vuodessa. 10 vuodessa osakkeisiin sijoitetaan siis 9000 € ja rahastoihin 3000 €. Kokonaissijoitussumma on 24000 €. Tämän jälkeen sijoitusten annetaan kasvaa 65 ikävuoteen saakka, jonka jälkeen ne realisoidaan. ASP-tilin säästöjä ei näytetä kuvioissa, koska usein ASP-tilille säästetään tietty aika, jonka jälkeen se realisoidaan asuntolainaa varten.

Osakkeet ovat olleet tuottavin sijoituskohte. Niihin on panostettu enemmän kuin rahastoihin, mutta rahastot ovat hyvän vuosituotto-%:n ansiosta tuottaneet todella hyvin pienellä panostuksella. Jos tätä olisi jatkettu pidempään, rahastot olisivat tuottaneet osakkeita enemmän. Kun otetaan huomioon 10 vuotta jatkuva säästäminen ASP-tilille, noin 10 vuoden kohdalla sinne on kertynyt n. 12 000 € varoja, joilla olisi mahdollista nostaa 120 000 € asuntolainaa. Nopealla vilkaisulla muutamalta kiinteistönvälityssivulta halvimmalla asunnon saisi ostettua hieman alle 40 000 €:n ja kalleimmat maksavat yli 300 000 €, puhuttaessa Lappeenrannan alueesta vuonna 2019. Keskimäärin hinnat ovat 85 000 – 160 000 €:ssa, joten tässä tapauksessa, tällä ASP-tilillä, ensiasunnon ostaminen olisi mahdollista. Jos tilillä ei olisi tarpeeksi varoja, on mahdollista esimerkiksi realisoida muiden sijoituskohteiden varoja ja tätä kautta kerryttää ASP-tilillä olevaa rahamäärää ja tällä tavalla voi saada mahdollisuuden suurempaan lainaan. (OP Koti 2019; Sp-Koti 2019; Oikotie Kiinteistönvälitys 2019; Etuovi.com 2019.) Kuviossa 6 osakkeet taas lähtevät kovaan nousuun ja tekevät pitkän nousun. Sama pätee rahastoihin. Mikäli tilanne olisi jatkunut pidempään, rahastot olisivat ennen pitkää saavuttaneet osakkeiden tuottaman määrän ja menneet siitä ohi. 10 vuoden kohdalla osakkeiden räjähdysmäinen kasvu hieman hidastuu ja kuten loppua kohden on nähtävissä, rahastot saavuttavat osakkeita hitaasti, mutta varmasti, vaikka panostus niihin on ollut minimaalista osakkeisiin nähden.

	Osakkeet	Rahastot
Sijoitussumma vuodessa	900,00 €	300,00 €
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %
Lisäkorko (5 vuotta)		
Sijoitushorisontti vuosia	40	40
Sijoitetaan vuosina	10	10

Nimellinen		
Sijoitusten arvo	82056€	60864€
Sijoitusten määrä	9 000€	3 000€
Tuotto	73056€	57864€

Kuvio 5. Sijoituskohteiden tuotto 40 vuoden sijoitushorisontilla

Kuvio 6. Kohteiden nimellinen tuotto 40 vuoden aikajaksolla

5.5 Sijoittamisen aloittaminen myöhemmällä iällä

Viimeisessä tilanteessa sijoittaminen aloitetaan, kun henkilö on ollut työelämässä jo jonkin aikaa ja innostuu sijoittamisesta työkaverin kautta. Tässä kohtaa henkilö aloittaa sijoittamisen 40-vuotiaana ja sijoittaa taas 10 vuotta, kunnes sijoitukset realisoidaan 65 vuoden iässä. Sijoitussumma on sama 2400 € (200 € kuukaudessa), mutta tämä henkilö sijoittaa yrityslainoihin 50 € kuukaudessa. Nämä ovat korkeamman riskin sijoituskohteita, mutta sitä vastoin tuototkin ovat suurempia, mikäli ne tuottavat. Keskikorko on yleisesti ollut 9,6 %. (UB Rahoitus 2019.) Tässä tapauksessa yrityslainat tuottavat hyvin ensimmäiset 5 vuotta (8,5 % vuosituotto), seuraavat 5 vuotta huonommin (2,3 % vuosituotto) ja lopuiksi 15 vuodeksi vuosituotto tasaantuu 6,00 %:iin. Sijoittamista tehdään taas 10 vuotta, jolloin vuodessa yrityslainoihin sijoitetaan 600 € ja kokonaissummaksi tulee 6000 €. Tämä henkilö ei luota osakkeisiin niin paljon, joten hän jakaa sijoituksen

osakkeiden ja rahastojen kesken 20–80. Sijoittaminen tapahtuu taas 3 kertaa vuodessa, joten osakkeisiin sijoitetaan vuodessa 360 € ja rahastoihin 1440 €. Kokonaissumma osakkeissa on siis 3600 € ja rahastoissa 14400 €. Kokonaissumma on siis taas 24000 €.

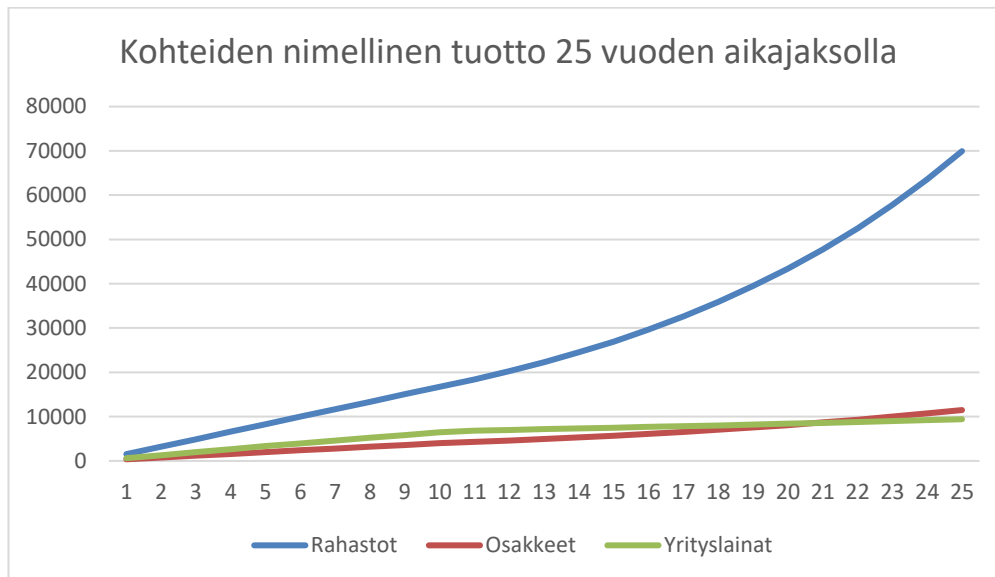
Kuten voitiin päätellä, rahastot ovatärkevin sijoituskohte, kun niiden vuosituotto-% on korkein ja niihin panostetaan muita kohteita enemmän. Ne ovat tuottaneet parhaiten. Yrityslainat lähtivät hyvin nousuun jatkuvan sijoittamisen ja alkuvuosien hyvän vuosituoton ansiosta, mutta huonommat vuodet näiden hyvien vuosien jälkeen pienensivät loppusummaa niin paljon, että jopa osakkeiden tuotto oli lopussa parempi, vaikka niihin ei panostettu läheskään niin paljon, kuin muihin kohteisiin. Kuvio 7:stä näkee hyvin, kuinka paljon helpommalla selviää, kun vuosituotto-% on tasainen. Omaa kieltään kertoo myös se, että yrityslainoihin sijoitettiin lähes kaksinkertainen määrä varoja verrattuna osakkeisiin, ja osakkeiden lopputuotto on silti lähes kaksinkertainen yrityslainoihin verrattuna. Rahastoihin panostus näkyy selvästi, kun rahastojen arvo on yli seitsenkertainen osakkeisiin nähden ja yli 15-kertainen yrityslainoihin nähden.

Kuten aiemmin huomattiin, rahastot ovat olleet kannattavin sijoituskohte. Kuviosta 8 huomataan, kuinka yrityslainat lähtevät nousuun alussa, mutta tämä nousu taantuu huonompien vuosien takia. Osakkeet taas pääsevät tasaisella vuosituotolla yrityslainojen arvon rinnalle ja lopussa ohitse. Tämä taas on oletettavaakin, kun toisella sijoituskohteella on tasainen vuosituotto-% ja toisella se heittelee ennen tasaantumista. Siksi osakkeet ja yrityslainat ovat niin tasavertaisia.

	Osakkeet	Rahastot	Yrityslainat
Sijoitussumma vuodessa	360,00 €	1440,00€	600,00 €
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	
Vuosituotto (vuodet 0-5)			8,50 %
Vuosituotto (vuodet 6-10)			2,30 %
Vuosituotto (vuodet 11-25)			6,00 %
Sijoitushorisontti vuosia	25	25	25
Sijoitetaan vuosina	10	10	10
Nimellinen			
Sijoitusten arvo	11 487 €	69937€	9 413 €

Sijoitusten määrä	3 600 €	14400€	6 000 €
Tuotto	7 887 €	55537€	3 413 €

Kuvio 7. Sijoituskohteiden tuotto 25 vuoden sijoitushorisontilla

Kuvio 8. Kohteiden nimellinen tuotto 25 vuoden aikajaksolla

5.6 Sijoittamisen aloittaminen eri-ikäisenä

Seuraavaksi näytetään käytännössä, kuinka sijoitusaika vaikuttaa sijoitusten tuottoon. Sijoittaminen näissä tilanteissa aloitetaan syntymästä, 15 vuoden iässä, 25 vuoden iässä ja 35 vuoden iässä. Näiden sijoitusten lopputuottoa verrataan, kun 65 vuotta on kulunut. Tämä kertoo käytännössä, miten sijoitusaika vaikuttaa sijoitusten tuottoon. Pidetään sijoitussummana sama 2400 € vuodessa, joka jaetaan 50–50 rahastojen ja osakkeiden kesken. Lisäksi pidetään samat vuosituotto-%, jotta jokaisessa tilanteessa on sama lähtökohta. Vuodessa sijoitetaan siis 1200 € sekä osakkeisiin että rahastoihin 10 vuoden ajan.

Kuten kuviosta 9 huomataan, sijoituskohteet tuottavat huomattavan määrän pääomaa. Yhteissumma 24000 € on muuttunut yli kolmeksi miljoonaksi euroksi. Korkoa korolle -ilmiö sai tuotot nousemaan todella nopeasti lopussa. Kun sijoittaminen on aloitettu heti syntymästä, myös tuotot ovat huomattavan suuria, verrattuna muihin tilanteisiin.

Kuviosta 10 näkee, että kun sijoittaminen on aloitettu 15 vuoden iässä, tuotto on myös suhteellisen korkea, mutta se häviää huomattavasti ensimmäisen tilanteen tuotoille. 15 vuoden ero sijoittamisen aloittamisessa näkyy loppusummassa jo muutaman miljoonan euron erona. Ensimmäisen tilanteen tuotot ovat lähes nelinkertaiset toiseen tilanteeseen verrattuna.

Tässä kohtaa on sama tilanne kuin edellisessä, tosin lyhyemmällä aikavälillä. Tuotot pääsevät hyvälle tasolle, mutta kuten kuviosta 11 huomaa, kolmannen tilanteen tuotot ovat yli puolet pienempiä verrattuna toisen tilanteen tuottoihin. Korkea korko -ilmiö ei myöskään aivan täysin pääse alulle, kun sijoitushorisontti jo tulee päätökseen.

Kuvio 12 kertoo samaa tarinaa kuin aiemmatkin. Kokonaissijoitussummaan suhteutettuna tuottanut hyvin, mutta korkea korko -ilmiö ei kerkeä tuottamaan merkittäviä summia sijoitusajan tullessa jo päätökseen, joka johtaa siihen, että viimeisessä tilanteessa lopputuotto häviää huomattavasti muiden tapausten lopputuotoille.

Käytännössä tämä siis tarkoittaa, että mitä aiemmin sijoittamisen aloittaa, sitä suuremmat tuotot saa. Korkea korko -ilmiö tarvitsee myös aikaa, jotta siitä saa kaiken hyödyn irti. Kaikkein parhaiten tämä näkyy ensimmäisessä tilanteessa ja huonoiten viimeisessä tilanteessa.

	Osakkeet	Rahastot	Yhteensä
Sijoitussumma vuodessa	1 200,00 €	1 200,00 €	
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	
Sijoitushorisontti vuosia	65	65	
Sijoitetaan vuosina	10	10	
Nimellinen			
Sijoitusten arvo	622 369 €	2 611 376 €	
Sijoitusten määrä	12 000 €	12 000 €	
Tuotto	610 369 €	2 599 376 €	3 209 745 €

Kuvio 9. Sijoituskohteiden tuotto 65 vuodessa

	Osakkeet	Rahastot	Yhteensä
Sijoitussumma vuodessa	1 200,00 €	1 200,00 €	

Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	
Sijoitushorisontti vuosia	50	50	
Sijoitetaan vuosina	10	10	
Nimellinen			
Sijoitusten arvo	217 815 €	625 143 €	
Sijoitusten määrä	12 000 €	12 000 €	
Tuotto	205 815 €	613 143 €	818 958 €

Kuvio 10. Sijoituskohteiden tuotto 50 vuodessa

	Osakkeet	Rahastot	Yhteensä
Sijoitussumma vuodessa	1 200,00 €	1 200,00 €	
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	
Sijoitushorisontti vuosia	40	40	
Sijoitetaan vuosina	10	10	
Nimellinen			
Sijoitusten arvo	108 172 €	241 020 €	
Sijoitusten määrä	12 000 €	12 000 €	
Tuotto	96 172 €	229 020 €	325 192 €

Kuvio 11. Sijoituskohteiden tuotto 40 vuodessa

	Osakkeet	Rahastot	Yhteensä
Sijoitussumma vuodessa	1 200,00 €	1 200,00 €	
Vuosituotto-%	7,25 %	10,00 %	
Sijoitushorisontti vuosia	30	30	
Sijoitetaan vuosina	10	10	
Nimellinen			
Sijoitusten arvo	53 721 €	92 923 €	
Sijoitusten määrä	12 000 €	12 000 €	
Tuotto	41 721 €	80 923 €	122 644 €

Kuvio 12. Sijoituskohteiden tuotto 30 vuodessa

6 Pohdinta ja yhteenveto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda erilaiset sijoittajatyypit, jotka aloittavat sijoittamisen eri-ikäisenä. Tämän avulla päästiin näkemään, minkä takia sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman nuorena. Lisäksi laskuesimerkit ja kuviot avustavat tässä, koska päästään konkreettisesti näkemään, kuinka paljon sijoitusten arvo voi muuttua kahden henkilön välillä, joista toinen on aloittanut sijoittamisen esimerkiksi 10 vuotta aikaisemmin. Tietoa eri sijoitustyypeistä haettiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin sijoitus- ja pankkialan henkilöstölle sekä opiskelijoille, joilla on edes jonkinlaista kokemusta sijoittamisesta. Lisäksi tietoa haettiin alan lehdistä ja näissä olleista haastatteluista. Arvopaperi-lehden ”Sijoitin viimeksi” -osio oli hyvä tiedonlähde, koska haastateltavat ihmiset olivat eri elämäntilanteissa sekä eri ikäisiä. Lisäksi lähes jokaiselta oli kysytty, milloin sijoittaminen on aloitettu, joten tämä toi todella paljon apua realistisuutta ajatellen, koska tarkoituksena ei ollut pelkästään näyttää, miten sijoittaminen eri ikäisinä vaikuttaa sijoituksiin, vaan luoda myös mahdollisimman todentuntuiset sijoittajatyypit. Tarkoituksena oli luoda 4 toisistaan poikkeavaa tilannetta, joissa sijoittaminen aloittaa. Halusin myös konkreettisesti näyttää, kuinka suuria erot voivat olla, mikäli tilanteet olisivat aina suotuisia. Sijoittaminen näissä eri tilanteissa aloitettiin, lueteltuna nuorimmasta vanhimpaan, syntymästä, nuorena henkilönä (15-vuotias), työelämän alussa (25-vuotias) ja jo työelämässä oleva, hieman vanhempi henkilö (35-vuotias).

Aloittaessani en osannut vielä sanoa, kuinka monta ihmistä sisällyttäisin työhön. Tein kaksi lähes identtistä kyselylomaketta, mutta muutin toisin yksityishenkilöille sopivaksi ja toisen sijoitusalan ammattilaisille sopivaksi. Pysin myös hakeutumaan henkilökohtaisiin haastattelutilanteisiin, mutta henkilöiden ja opinnäytetyön tekijän aikataulut menivät niin ristiin, ettei tämä ollut mahdollista. Sijoitusalan ammattilaisilta sain 8 vastausta ja yksityishenkilöiltä sain 4 vastausta, jonka lisäksi käytin mm. edellä mainittua Arvopaperi-lehden ”Sijoitin viimeksi” -osiota apuna, joten näillä tiedoilla koen saaneeni tarpeeksi realistisen kuvan opinnäytetyöhön osallistuneista henkilöistä sijoittajina. Oli osittain hankalaa yhdistellä ammattilaisten ja opiskelijoiden näkökulmia, mutta tämä onnistui mielestäni hyvin. Työn monipuolisuutta ja luotettavuutta olisi voinut lisätä, mikäli

kyselyihin olisi saanut enemmän vastauksia ja olisi päässyt henkilökohtaisesti haastattelemaan yksityishenkilöitä.

Kyselyistä nousi esille se, että jokaisella vastanneella oli jonkinlainen käsitys, miten sijoittamisen osalla kannattaa toimia. Jokainen seurasi yleistä taloudellista tilannetta edes jotenkuten ja sijoittamista tehtiin aina, jos taloudellinen tilanne oli heikohko, eli sijoituskohteiden hinnat olivat matalammat ja jos oma henkilökohtainen taloudellinen tilanne antoi myöten. Jatkuvana teemana oli myös se, että jokainen sijoitti tulevaisuuden varalle omia varojaan. Tämä oli myös suhteellisen yleinen syy siihen, miksi sijoittaminen on aloitettu alun perin. Toki yksittäistä syytä sijoittamisen aloittamiselle on vaikea sanoa, koska jokainen peilaa oman kykenevyytensä aloittaa sijoittaminen omaan henkilökohtaiseen tilanteeseensa.

Tein työtä varten 4 erilaista tilannetta, joissa teemana on se, että sijoittaminen aloitetaan eri ikäisinä. Pyrin myös tekemään näistä mahdollisimman realistiset tilanteet, ettei työn luotettavuus kärsi sen osalta. Erot ovat huomattavia esimerkiksi ensimmäisen ja viimeisen tilanteen välillä, koska sijoitushorisontti on huomattavan paljon pidempi ensimmäisessä tilanteessa ja korkoa korolle -ilmiö avustaa sijoituksia nousemaan entistä suurempiin lukemiin. Ensimmäisessä tilanteessa, kun sijoitushorisontti on todella pitkä, vuosituotto-%:n merkitys näyttää sijoitus loppuarvoissa. Koron korko -ilmiö on myös tekemässä työtään taustalla ja kahden prosenttiyksikön ero vuosituotoissa näkyy loppusummissa osakkeiden arvon ollessa kolminkertainen rahastoihin nähden. Toisessa tilanteessa ei päästä näin radikaaleihin lukuihin, mutta vuosituotto-% auttaa taas korkoa korolle -ilmiön kanssa. Tässä kohtaa nähdään myös, kuinka paljon suositeltavampaa on sijoittaa varojaan kuin antaa niiden kasvaa olematonta korkoa säästötillillä. Kolmas tilanne taas on lähinnä totuutta korkeakouluopiskelijoilla, jotka ovat siirtymässä työelämään. Siitä saa myös hieman tietoa, kuinka yksinkertaista on loppujen lopuksi säästää ASP-tilin kautta varoja asuntolainaa ja omaa asuntoa varten, saaden samalla tuottoja muiden sijoitusten kautta. Viimeinen tilanne tuo hyvin esiin sen, kuinka oleellinen osa tasainen vuosituotto-% on sijoitusten kannalta. Vaikka yrityslainojen vuosituotto tasaantuu lopussa, alun epätasaisuus vahingoitti sen loppusummaa sen verran,

että osakkeiden tasainen, hieman matalampi vuosituotto saavutti ja ohitti yrityslainojen loppusumman.

Sijoituskohteissa on otettu välityspalkkiot huomioon ja säilytystä ei. Tarkoituksena oli konkreettisesti näyttää, kuinka vuosituotto ja korkoa korolle - ilmiö toimivat sijoittajan hyväksi pitkällä aikavälillä. Tosimaailmassa inflaatio vaikuttaisi myös sijoitusten arvoon, jonka takia suurien summien säilyttäminen esimerkiksi säästötilillä ei olisi pitkässä juoksussa kannattava idea, koska rahaa ns. häviäisi ilmaan inflaation vaikutuksesta. Työ tähtää tulevaisuuteen ja inflaation ennustaminen on vaikeaa varsinkin, kun sijoitushorisontit ovat useita kymmeniä vuosia. Siksi sijoittamisessa olisi ensiarvoisen tärkeää aika ajoin tarkastella omaa salkkuaan ja miettiä, mitkä kohteet ovat järkeviä ja ne kannattaa pitää salkussa ja millaisia kohteita kannattaa myydä, etteivät ne vahingoita salkun loppusummaa pitkällä aikavälillä.

Sijoittamisesta on paljon tietoa tarjolla niin kirjojen, sijoitusneuvojen, opettajien kuin internetinkin välityksellä. Jo pienellä panostuksella saa ymmärrystä, miten sijoittaminen toimii käytännössä. On olemassa myös ns. laiskojen sijoittajien kohteita, joihin ei tarvitse käytännössä panostaa paljon. Tällaisia ovat esimerkiksi ETF-rahastot, joita voi ostaa ja myydä kuten osakkeita. Ensiarvoisen tärkeää on kuitenkin, että sijoittaminen on jatkuvaa, sijoituksia hajautetaan ja ennen kaikkea, ei pelästyä, mikäli tappioita tulee. Tällöin tulisi vain tarkastella kriittisesti omaa sijoitustoimintaansa ja -tapaansa ja miettiä, voisiko jotain tehdä toisin ja olisiko kannattavaa esimerkiksi tehdä oma sijoitussuunnitelma. Jos sijoitussuunnitelman on tehnyt, on hyvä käydä näyttämässä sitä esimerkiksi sijoitusneuvojalla ja miettiä, onko se järkevä. Mikäli tällaiseen ratkaisuun päätyy, on myös ensiarvoisen tärkeää pidättäytyä siinä, eikä heti pahan paikan tullen alkaa paniikissa esimerkiksi myymään omia sijoituksiaan parempien toivossa.

Tässä työssä keskitytään paljon sijoitusten tuottoon ja varsinkin sijoitusten loppusummaan. Tärkeää on kuitenkin muistaa, ettei maailma ole näin mustavalkoinen. Sijoituksiin liittyy aina kuluja ja riskejä, joita ei mahdollisesti itse tule edes ajatelleeksi, oli sijoituskohde mikä tahansa. Lisäksi työ on rakennettu niin, että vuosituotto-% pysyy lähes jokaisessa kohteessa vakiona läpi sijoitusajan. Tämä ei pidä tosimaailmassa paikkaansa lähes koskaan. Sijoituksille

tulee parempia ja huonompia vuosia ja työssä käytetyt vuosituotot ovat vain keskiarvoja pidemmältä aikaväliltä. Työn tarkoituksena onkin siis tuottaa tietoa vähemmän sijoittamista harrastaneelle tai sijoittamisen aloittamista harkitsevalle. Jokainen ihminen on kykenevä säästämään hieman kuukausittaisista menoistaan, mikäli sijoittaminen kiinnostaa. On siis hyvin todennäköistä, että ihmiselle on kertynyt säästöjä jossain kohtaa elämäänsä. Sijoittaminen on hyvä tapa kerryttää näitä säästöjä entisestään. Pitää tosin muistaa, että teorian voi oppia kirjoista, mutta todellinen oppi tulee vain aloittamalla sijoittaminen ja näkemällä konkreettisesti, miten sijoittamista kannattaa tai ei kannata tehdä. Hyvänä vinkkinä voisi pitää sitä, että mitä nuorempana tämän mahdollisuuden ymmärtää, sitä todennäköisemmin saa myös hyvin tuottoa omille sijoituksilleen. Paras päivä nimittäin sijoittamisen aloittamiselle oli eilen, mutta tänään on toiseksi paras päivä.

Lähteet

Arvopaperi 2018. Sijoitusopas. <https://www.arvopaperi.fi/sijoitusopas/> Luettu 15.11.2018

Danske Bank A/S 2019. <https://danskebank.fi/sinulle/tuotteet/tilit/asp-tili/> Luettu 12.1.2019

Danske Bank A/S 2019. <https://danskebank.fi/sinulle/tuotteet/tilit/danske-etutili/> Luettu 1.2.2019

Etuovi 2019. <https://www.etuovi.com/myytavat-asunnot/tulokset?haku=M1344134415> Luettu 5.2.2019

Finanssialan keskusliitto 2018. http://www.finanssiala.fi/materiaalit/Kotitalouksien_sijoitusrahastosaastaminen.pdf Luettu 12.1.2019

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2011. Ammattimainen sijoittaminen. Vantaa. Talentum Media Oy Luettu 1.8.2018

Kauppalehti 2018. Kauppalehti <https://blog.kauppalehti.fi/> Luettu 24.11.2018

LähiTapiola 2018. LähiTapiola. <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/talous/tunnuslukujen-maaritelmat/> Luettu 1.8.2018

Nordea Bank Abp 2019. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/saastaminen-sijoittaminen/saastamisen-tilit/> Luettu 1.2.2019

Nordea Bank Abp. 2019. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/saastaminen-sijoittaminen/saastamisen-tilit/asp-tili.html/> Luettu 12.1.2019

Nordnet. 2018. <https://www.nordnet.fi/palvelut-ja-tuotteet/salkut-ja-tilit/osake--ja-rahastosalkku.html> Luettu 28.11.2018

Oikotie Kiinteistönvälitys 2019. https://asunnot.oikotie.fi/myytavat-asunnot/peders%C3%B6ren%20kunta/?ref=aw-otas_dynaaminen_&gclid=EAlaIQobChMI7cfSt76k4AIVC6wYCh0YZwB0EAAY

BCAAEgKiSPD_BwE&pagination=1&cardType=100&locations=%5B%5B198,6,%22Lappeenranta%22%5D%5D Luettu 5.2.2019

OP Koti 2019. <https://op-koti.fi/myytavat/asunnot?cityId=405&companyId=18> Luettu 5.2.2019

OP Osuuskunta 2019. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset/tilit/asp-tili/> Luettu 12.1.2019

OP Osuuskunta 2019. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset/tilit> Luettu 1.2.2019

Punkkinen, N. 2015. Sijoittamisen aloittaminen eri elämänvaiheissa. Saimaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Lappeenranta. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/102188/Punkkinen_Niko.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 16.5.2018.

Pörssisäätiö 2017. <http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2017/06/Osakeopas-2017.pdf/> Luettu 28.11.2018

Rikas Erakko 2016. Rikas Erakko. <https://www.rikaserakko.com/2016/03/etf-tuotteiden-ja-indeksirahastojen.html/> Luettu 1.8.2018

Räikkönen, A. 2017 Sijoitin viimeksi. Arvopaperi 12/2017

S-Pankki 2019. <https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastotilit/asp-tili/> Luettu 12.1.2019

Sijoittaja 2017. Sijoittaja. <https://www.sijoittaja.fi/50109/osakkeiden-5-10-vuoden-tuotto-odotukset/> Luettu 26.5.2018.

Sijoittaja.fi 2017. <https://www.sijoittaja.fi/65941/valittajavertailu-2017/> Luettu 28.11.2018

Sijoitustieto 2014. Sijoitustieto. <https://www.sijoitustieto.fi/sijoitussuunnitelma>. Luettu 16.5.2018.

Sjöström, M. 2012 Sijoitin viimeksi. Arvopaperi 9-11/2012

Sjöström, M. 2013 Sijoitin viimeksi. Arvopaperi 1-2/2013

Sjöström, M. 2017 Sijoitin viimeksi. Arvopaperi 3,7,9,11/2017

Sp-Koti 2019. <https://www.saastopankki.fi/fi-fi/sp-koti/kohdehaku/> Luettu 5.2.2019

Suomen Hypoteekkiyhdistys 2019. <http://www.hypo.fi/saastaminen/talletustili/> Luettu 1.2.2019

Suomen Pankki 2018a. Tilastot. Rahalaitosten tase (lainat ja talletukset) ja korot. Kuviot. https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/kuviot/rati-kuviot-fi/keskikorot_chrt_fi/ Luettu 28.11.2018

Suomen Sijoitustutkimus 2018. https://www.sijoitustutkimus.fi/wp-content/uploads/2018/11/Rahastoraportti_201810.pdf/ Luettu 28.11.2018

Taloussanomat 2018. Taloussanomat <https://www.is.fi/taloussanomat/> Luettu 24.11.2018

Taloussanomat 2018. Taloussanomat. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000005593406.html> Luettu 13.11.2018

Tilastokeskus 2018. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html/ Luettu 12.1.2019

Tuhkanen, J. & Anderson, N. 2004. Järkevän sijoittamisen perusteet. Helsinki. Edita Publishing Oy Luettu 16.5.2018.

UB Rahoitus 2019. <https://www.ubrahoitus.fi/sijoituspalvelut/> Luettu 12.1.2019

Vehviläinen, M. 2018 Sijoitin viimeksi. Arvopaperi 5,9/2018

Lihavoidut tiedot ovat vain työtä varten ja ne ovat luottamuksellisia

Nimi:

Status (ammatti):

Voinko julkaista nimesi työssäni?:

Kuinka kauan olet sijoittanut?

-

Millaisiin kohteisiin olet sijoittanut varojasi?

-

Suositsko jotain tiettyä kohdetta sijoittamisessa? Miksi?

-

Kuinka paljon sijoitat kuukaudessa?

-

Onko sijoittamisesi lyhyen tähtäimen sijoittamista vai pitkän tähtäimen sijoittamista? Miksi?

Kuinka pitkä sijoitushorisonttisi on?

-

Onko sijoittamisesi taustalla jokin erityinen syy (esim. eläkepäivät)?

Jos on, mikä? (Jos vastasit "ei", siirry seuraavaan kysymykseen)

-

Onko sijoituskäyttäytymisesi muuttunut vuosien aikana?

-

Oletko käyttänyt rahoituslaitosten sijoituspalveluita, esim. sijoitusneuvontaa? Jos olet, mitä/miksi?

Lihavoidut tiedot ovat vain työtä varten ja ne ovat luottamuksellisia

Nimi:

Status (ammatti):

Voinko julkaista nimenne työssäni?:

Milloin sijoittaminen kannattaa aloittaa?

-

Miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa?

-

Millaisiin kohteisiin varoja on kannattavaa sijoittaa? Miksi?

-

Millainen on "sopiva" sijoitussumma kuukaudessa?

-

Kumpi on kannattavampaa, lyhyen vai pitkän tähtäimen sijoittaminen? Miksi?

-

Kuinka pitkä sijoitushorisontin kannattaa olla?

-

Mitkä ovat yleisimmät syyt sijoittamisen aloittamiselle?

-

Vaihtuuko ihmisten sijoituskäyttäytyminen iän myötä? Miksi?

-

Millaisia kohteita sijoittamisessa suositaan? Miksi?

-

Onko eri ikäisillä ihmisillä ns. suosikkisijoituskohdetta? Mikä?

-

→ Miksi ihmiset suosivat näitä?

-

Millaisia palveluita suosittelette eri ikäluokille? Onko ikäluokkien sijoituskäyttäytymisessä merkittäviä eroja?

-

Vaihtuuko sijoituspalveluiden tarjoaminen asiakkaan iän karttuessa?
Miten/Miksi?